

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Sociologických studií

Katedra Sociologie

Bakalářská práce

2021

Adéla Mazánková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Sociologických studií

Katedra Sociologie

**Naplňování vybraných principů sociálního podnikání
s ohledem na místní rozvoj**

Bakalářská práce

Autor práce: Adéla Mazánková

Studijní program: Sociologie a sociální politika

Vedoucí práce: doc. Ing. Gabriela Vaceková, PhD.

Rok obhajoby: 2021

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Adéla Mazánková

Bibliografický záznam

MAZÁNKOVÁ, Adéla. *Naplňování vybraných principů sociálního podnikání s ohledem na místní rozvoj*. Praha, 2021. 60 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Sociologických studií. Katedra Sociologie. Vedoucí bakalářské práce doc. Ing. Gabriela Vaceková, PhD.

Rozsah práce: 96248 znaků včetně mezer

Anotace

Bakalářská práce s názvem „Naplnování vybraných principů sociálního podnikání s ohledem na místní rozvoj“ se zabývá identifikací sociálních podniků na území města Ostravy a nejbližšího okolí a jejich bližší analýzou v rámci vybraných kritérií. V rámci identifikace je u vybraných sociálních podniků popsána jejich činnost podnikání, jejich společenské poslání a dále pak také způsob naplnování environmentálního a místního principu sociálního podnikání společně s popsáním jejich příspěvku místnímu rozvoji v dané lokalitě. V teoretické části práce jsou vymezeny základní pojmy jako je sociální podnikání, principy sociálního podnikání a místní rozvoj. Dále je uvedena také stručná historie sociálních podniků a základní charakteristiky sociálního podnikání v České republice a konkrétně i v Ostravě. Práce je doplněna také o tři teoretické koncepty, které poskytují rámec pro fungování sociálního podnikání. V části věnované již samotnému výzkumnému šetření se na základě vedených polostrukturovaných rozhovorů a dat z jiných výzkumů práce věnuje popisu toho, jak sociální podniky naplňují environmentální a místní princip pro sociální podnikání a jak díky těmto principům a jejich další iniciativě a inovacím přispívají místnímu rozvoji na Ostravsku. Práce poukazuje také na vztah mezi sociálními podniky a Magistrátem města Ostravy z pohledu jednotlivých zkoumaných podniků.

Annotation

The bachelor thesis "Fulfilment of selected principles of social entrepreneurship with regard to local development" deals with the identification of social enterprises in the city of Ostrava and the nearest surroundings and their closer analysis within selected criteria. Within the identification, selected social enterprises describe their business activities, their social mission and also the way of fulfilling the environmental and local principle of social entrepreneurship in collaboration with a description of their contribution to local development in the given locality. The theoretical part of the thesis defines the basic concepts such as social entrepreneurship, the principles of social entrepreneurship and local development. Furthermore, a brief history of social enterprises and the basic characteristics of social entrepreneurship in the Czech Republic and specifically in Ostrava are given. The work is also supplemented by three theoretical concepts that

provide a framework for the functioning of social entrepreneurship. In the part devoted to the research survey itself, based on semi-structured interviews and data from other research, the thesis describes how social enterprises fulfil the environmental and local principle of social entrepreneurship and how they contribute to local development in the Ostrava region owing to these principles and their further initiative and innovation. The work also points to the relationship between social enterprises and the Municipal Authority of Ostrava city from the perspective of individual researched enterprises.

Klíčová slova

Sociální podnikání, sociální podnik, principy sociálního podnikání, místní rozvoj

Keywords

Social entrepreneurship, social enterprise, principles of social entrepreneurship, local development

Title/název práce

Fulfilment of selected principles of social entrepreneurship with regard to local development

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. Ing. Gabriele Vacekové, PhD. za její vstřícnost, užitečné rady a hodnotné připomínky. Dále bych ráda poděkovala všem respondentům ze sociálních podniků zúčastněných na mém výzkumu, za jejich cenný čas a ochotu projevenou při poskytování rozhovorů. Nakonec bych ráda poděkovala mé rodině a přátelům za podporu a povzbuzení nejen při psaní této práce, ale i během celého studia.

Obsah

ÚVOD	5
1 VYMEZENÍ TÉMATU, CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	7
1.1 VYMEZENÍ KLÍČOVÝCH POJMŮ	7
1.1.1 Sociální podnik, sociální podnikání.....	7
1.1.2 Principy sociálního podnikání.....	9
1.1.3 Místní rozvoj.....	11
1.2 CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	11
2 PŘEHLED STAVU POZNÁNÍ.....	12
3 TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	14
3.1 TEORIE SOCIALIZACE A RESOCIALIZACE.....	14
3.2 TEORIE SPOLEČENSKÉ ODPOVĚDNOSTI FIREM.....	14
3.3 TEORIE SOCIÁLNÍCH INOVACÍ	16
4 SOCIÁLNÍ PODNIKÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE	17
4.1 HISTORIE SOCIÁLNÍHO PODNIKÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE	18
4.2 SOCIÁLNÍ PODNIKÁNÍ V OSTRAVĚ.....	19
4.2.1 Místní rozvoj na území města Ostravy a nejbližšího okolí.....	19
5 DATA A METODY	21
5.1 METODY A RÁMEC VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	21
5.2 VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	22
5.3 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ A ANALÝZY DAT	23
5.4 REALIZACE VÝZKUMU – OPERACIONALIZACE	23
5.4.1 Scénář rozhovoru	24
5.4.2 Průběh dotazování	24
6 VYBRANÉ SOCIÁLNÍ PODNIKY, JEJICH ČINNOST PODNIKÁNÍ A POSLÁNÍ	25
6.1 BOTUMY.....	25
6.2 SEN PLUS.....	26
6.3 MELIVITA.....	27
6.4 ERGOTEP	28
6.5 KRABIČKY	29
6.6 SHRNUTÍ.....	29
7 VÝSLEDKY VÝZKUMU	31

7.1	DODRŽOVÁNÍ ENVIRONMENTÁLNÍCH A MÍSTNÍCH PRINCIPŮ SOCIÁLNÍHO PODNIKÁNÍ	31
7.1.1	<i>Doplňující otázky</i>	37
7.2	PŮSOBENÍ NA MÍSTNÍ ROZVOJ NA OSTRAVSKU	38
7.3	PODPORA SOCIÁLNÍCH PODNIKŮ MAGISTRÁTEM MĚSTA OSTRAVY	41
8	DISKUSE	43
	ZÁVĚR	47
	SUMMARY	50
	POUŽITÁ LITERATURA	52
	PŘÍLOHY	57

Seznam grafických prvků

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Schematické znázornění typů sociálních podniků.....	9
Obrázek č. 2: Mapa s počty provozoven sociálních podniků v jednotlivých krajích	17

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Obecné charakteristiky sociálních podniků v České republice	13
Tabulka č. 2: Základní informace o sociálním podniku BOTUMY	25
Tabulka č. 3: Základní informace o sociálním podniku SEN plus	26
Tabulka č. 4: Základní informace o sociálním podniku Melivita.....	27
Tabulka č. 5: Základní informace o sociálním podniku Ergotep.....	28
Tabulka č. 6: Základní informace o sociálním podniku Krabičky	29
Tabulka č. 7: Zohledňování environmentálních aspektů výroby i spotřeby.....	32
Tabulka č. 8: Ekologické likvidování odpadů	33
Tabulka č. 9: Orientace na lokální potřeby, místní poptávku.....	34
Tabulka č. 10: Upřednostňování místních zdrojů	35
Tabulka č. 11: Spolupráce s místními aktéry.....	36

Seznam zkratk

CSR	Corporate Social Responsibility – Společenská odpovědnost firem
ČR	Česká republika
EMES	Výzkumná síť univerzitních výzkumných center pro mezinárodní spolupráci
EMS/EMAS	Programy systému environmentálního řízení a auditu
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
EU	Evropská unie
HPP	Hlavní pracovní poměr
ITI	Integrovaná teritoriální investice
MMO	Magistrát města Ostravy
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OSN	Organizace spojených národů
OZP	Osoba se zdravotním postižením
PMR	Časopis Public Management Review
SP	Sociální podnik
SP1	Sociální podnik BOTUMY
SP2	Sociální podnik SEN plus
SP3	Sociální podnik Melivita
SP4	Sociální podnik Ergotep
SP5	Sociální podnik Krabičky
TESSEA	Tematická síť pro sociální ekonomiku, nezisková organizace

Úvod

Ve své bakalářské práci jsem se rozhodla zaměřit na sociální podniky, jejich principy fungování a způsoby, jakými podniky působí na místní rozvoj ve zvolené lokalitě.

Sociálnímu podnikání se věnuje široký vědecký diskurz celosvětového měřítka. V České republice (dále jen „ČR“) jsou to autoři jako Dohnalová, Syrovátková, Sirovátka a mnoho dalších. Ze zahraničních autorů můžeme zmínit jména jako Durieux, Stebbins, či Bornstein.

V České republice se počet sociálních podniků (dále jen „SP“) neustále zvyšuje, i přesto však stále mnoho lidí neví, co tento pojem přesně znamená. Svůj podíl na tom může mít i to, že v české legislativě tento pojem ještě stále nenajdeme pevně ukotvený a také neexistuje žádný orgán, jehož předmětem činnosti by byla právě sociální ekonomika (Asmalovskij a Sadílek 2016).

Abychom mohli sociální podnikání správně pochopit a vymezit, je potřeba se seznámit také se sociální ekonomikou, pod kterou sociální podnikání spadá. Doříčáková (2017) ve své knize uvádí, že sociální ekonomika vyplňuje mezeru, která vzniká nedokonalým fungováním (selháváním) státu, trhu či komunit. Pokud tedy tržní mechanismy nevyhovují potřebám lidí, začínají v reakci na to vznikat sociální podniky.

Sociální ekonomika zaměstnávala v roce 2017 zhruba 6,8 % pracující populace ve členských zemích Evropské unie (dále jen „EU“) a na rozdíl od jiných hospodářských odvětví je stabilnější vůči ekonomickým tlakům. Zatímco se jiná odvětví mohou potýkat s problémy, sociální ekonomika se neustále rozvíjí (Hyánek a Wildmannová 2018a). Poskytování služeb je v sociální ekonomice uskutečňováno prostřednictvím spolků, družstev a dalších vzájemně prospěšných organizací (Dohnalová a Průša 2011).

Sociální podnikání má velkou perspektivu do budoucnosti. Společnost se neustále rozvíjí, jde kupředu a s ní se rozvíjí také i potřeba začleňovat jakkoliv znevýhodněné osoby zpět do společnosti. S tím velmi pomáhají právě sociální podniky, které v roce 2018 v ČR zaměstnávaly zhruba 3852 znevýhodněných osob. Jako znevýhodněná osoba se rozumí osoba se zdravotním postižením (dále jen „OZP“), osoby dlouhodobě nezaměstnané, příslušníci národnostních menšin, osoby po výkonu trestu a další osoby, pro které je nalezení zaměstnání a tím pádem i zapojení se do chodu společnosti mnohdy i nemožný úkol (Francová a Fraňková 2019).

Kromě začleňování znevýhodněných osob nebo osob vyloučených z trhu práce do pracovního procesu, mají sociální podniky i mnoho jiných přínosů. Pozitivně působí také i na veřejnou správu, která může nalézt inspiraci a praktické zkušenosti, dále také na zapojení místních kapitálových a lidských zdrojů, včetně zlepšení konkurenceschopnosti v dané oblasti, a v neposlední řadě také péče o životní prostředí, krajinu a kulturní dědictví (Hyánek a Wildmannová 2018b). Bohatství podniku není posuzováno pouze na základě finančního kapitálu, ale zejména na úrovni svého společenského kapitálu a celkového společenského přínosu (Hyánek a Wildmannová 2018a). Všechna tato pozitiva jsou také jedním z hlavních důvodů, proč jsem se pro psaní bakalářské práce na toto téma rozhodla.

Svou bakalářskou práci jsem se tedy rozhodla věnovat detailnějšímu pohledu na jeden z principů sociálního podnikání, který je velmi úzce svázaný a napojený na místní rozvoj.

U všech zkoumaných podniků popíšu, jaké podnikatelské činnosti se věnují, jaký je jejich hlavní společenský přínos, dále pak jak konkrétně naplňují environmentální a místní princip sociálního podnikání a jakými způsoby tak mohou pomáhat (a pomáhají) místnímu rozvoji.

V první části práce, která je zaměřená teoreticky se budu věnovat vymezení základních pojmů potřebných k pochopení tématu sociálních podniků a jejich fungování, dále pak uvedu výzkumné cíle, které následně rozvedu několika výzkumnými otázkami. Dále bude část „Přehled stavu poznání“, ve které popíšu, co se o tomto výzkumném tématu již ví a v jakých publikacích a výzkumech se s ním můžeme setkat. V rámci teoretického uchopení práce uvedu tři teorie, které jsou úzce svázané s výzkumným tématem a dávají rámec výzkumným cílům a otázkám. Poté bude následovat část, která se věnuje sociálnímu podnikání v České republice, historii, legislativnímu uchopení a krátké charakteristice místa, kde bude výzkum prováděn.

Druhé část této bakalářské práce je věnovaná již samotnému výzkumnému šetření. V kapitole „Data a metody“ uvedu veškeré metody a postupy, které budou použity při sběru a následné analýze dat. Dále se na základě vedených polostrukturovaných rozhovorů s vybranými ostravskými sociálními podniky budu snažit najít odpovědi na výzkumné cíle a otázky, které budou detailněji popsány v následující první kapitole.

1 Vymezení tématu, cíle a výzkumné otázky

V této kapitole se budu věnovat především vymezení tématu, a to prostřednictvím klíčových pojmů, jejichž definice jsou podstatné pro pochopení tématu. Uvedu také zvolené výzkumné cíle a na ně navazující výzkumné otázky, na kterých je celá tato práce stavěná.

1.1 Vymezení klíčových pojmů

V této části se pokusím vymezit klíčové pojmy, které jsou potřebné k pochopení tématiky, které se tato bakalářská práce věnuje. Za klíčové považuji pojmy jako jsou sociální podnik a sociální podnikání, principy sociálního podnikání a místní rozvoj. Všechny tyto pojmy stručně představím a uvedu jejich definici.

1.1.1 Sociální podnik, sociální podnikání

Sociální podnikání v současné době získává stále více na popularitě jak ve světě, tak i v České republice. I přesto, že se počet sociálních podniků neustále zvyšuje, pojem je stále pro mnoho lidí neznámý. Stejně jako u mnoha jiných, i zde existuje několik odlišných definic o tom, co to vlastně ten sociální podnik je. Definici nenajdeme zatím ani v české legislativě, jelikož sociální podnikání v ní není ještě dodnes pevně zakotveno. Definice je podstatná pro správné nastavení hranice u toho, co je a co už není sociální podnik. Pro potřeby této práce jsem si vybrala definici, která je podporována Ministerstvem práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“), které i přes nezakotvení sociálního podnikání v české legislativě sociální podniky podporuje. Definice MPSV vychází z definice vytvořené nestátní neziskovou organizací TESSEA (Tematická síť pro sociální ekonomiku), která podporuje rozvoj a zájmy českých sociálních podniků a prezentuje je navenek. Tyto definice jsou v souladu také se znaky mezinárodní výzkumné sítě EMES.

I přesto, že se jedná o poměrně obsáhlé definice, je pro potřebu této práce důležité kompletní a všeobjímající vymezení obou těchto pojmů, tedy jak sociálního podnikání, tak také i sociálního podniku.

„Sociální podnikání jsou podnikatelské aktivity prospívající společnosti a životnímu prostředí. Sociální podnikání hraje důležitou roli v místním rozvoji a často vytváří pracovní příležitosti pro osoby se zdravotním, sociálním nebo kulturním znevýhodněním.

Zisk je z větší části použitý pro další rozvoj sociálního podniku. Pro sociální podnik je stejně důležité dosahování zisku jako zvýšení veřejného prospěchu.“ (TESSEA 2011).

Sociálním podnikem se dle definice TESSEA rozumí: „*subjekt sociálního podnikání*“, tj. *právnícká osoba založená dle soukromého práva nebo její součást nebo fyzická osoba, které splňují principy sociálního podniku. Sociální podnik naplňuje veřejně prospěšný cíl, který je formulován v zakládacích dokumentech. Vzniká a rozvíjí se na konceptu tzv. trojího prospěchu – ekonomického, sociálního a environmentálního.*“ (TESSEA 2011).

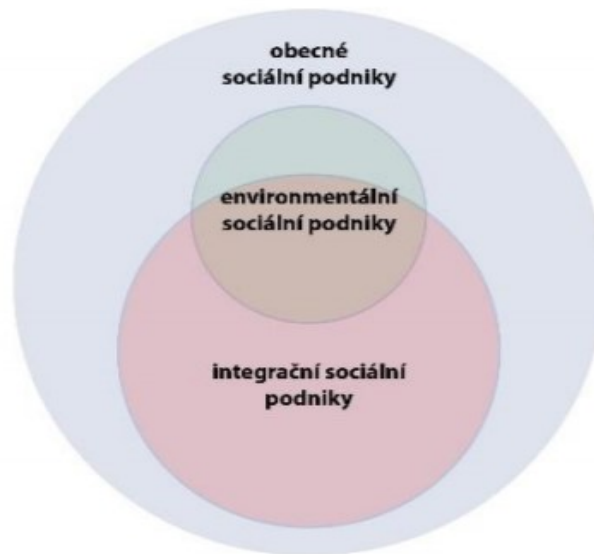
Podle Dohnalové (2012, s. 81) se sociálním podnikem rozumí: „*subjekt sociálního podnikání*“, tj. *právnícká osoba založená dle soukromého práva (nebo její součást) nebo fyzická osoba, které splňují principy sociálního podniku. Sociální podniky hrají důležitou roli v místním rozvoji a často vytvářejí pracovní příležitosti pro osoby se zdravotním, sociálním nebo kulturním znevýhodněním. Pro sociální podnik je stejně důležité dosahování zisku (zisk je z větší části použit pro další rozvoj sociálního podniku) jako i zvýšení veřejného prospěchu.*“.

Ze zahraničních definic můžeme uvést definici autorů Bornstein a Davis (2010, s. 1): „*Sociální podnikání je proces, kterým občané staví nebo transformují instituce, aby předložili řešení sociálních problémů, jako je chudoba, nemoc, negramotnost a další, které pomáhají zlepšovat život všech.*“ Podle Gregoryho Deese (2001, s. 4) jsou osoby, které sociálně podnikají inovátoři, kteří vytvářejí veřejné a sociální hodnoty tím, že hledají nové příležitosti, přizpůsobují se jednotlivým situacím, jednají odvážně, aniž by byli omezeni aktuálně dostupnými zdroji, a vykazují silný smysl pro odpovědnost.

Kromě „obecné“ formy sociálních podniků, rozlišujeme také tzv. integrační sociální podniky. Jejich hlavní rozdíl spočívá v tom, že integrační sociální podnik se na rozdíl od toho „obecného“ primárně soustředí na zaměstnávání a začleňování osob, které jsou na trhu práce znevýhodněny. Klade také velký důraz na rozvoj pracovních kompetencí zaměstnanců. Definice pro integrační sociální podnik tedy zní: „**Integračním sociálním podnikem** se rozumí „*subjekt sociálního podnikání*“, tj. *právnícká osoba založená dle soukromého práva nebo fyzická osoba, které splňují principy integračního sociálního podniku. Integrační sociální podnik naplňuje veřejně prospěšný cíl, kterým je zaměstnávání a sociální začleňování osob znevýhodněných na trhu práce, a tento cíl je formulován v zakládacích dokumentech. Vzniká a rozvíjí se na konceptu tzv. trojího prospěchu – ekonomického, sociálního a environmentálního.*“ (TESSEA 2011).

Mezi sociální podniky se však nezařazují pouze ty, které zaměstnávají znevýhodněné osoby, ale také i ty, které jsou například ekologicky zaměřené, jedná se o podniky, které podporují lokální rozvoj anebo se věnují fair-trade obchodování (Kurková a Francová 2012).

Obrázek č. 1: Schematické znázornění typů sociálních podniků

Zdroj: (Francová a Fraňková 2019)

1.1.2 Principy sociálního podnikání

Pokud chce být podnik označován jako sociální, je potřeba aby splňoval tzv. koncept trojího prospěchu, jinak řečeno také 3 principy sociálního podnikání. Celkem můžeme definovat princip sociální, ekonomický a environmentální, který je spojen s místním.

1. **Sociální princip (prospěch)** - je založen na provozování aktivit, které prospívají společnosti či specifické skupině (znevýhodněných) lidí. U integračních sociálních podniků je tento princip ještě doplněn o zaměstnávání a sociální začleňování osob znevýhodněných na trhu práce (TESSEA 2011).

Důležitá je také účast zaměstnanců a členů (dobrovolníků) na směřování podniku a zapojování jich do jeho řízení. Sociální princip je tedy spojen s tím, že dané subjekty

přispívají k veřejnému prospěchu a tím uspokojují potřeby společnosti nebo sociálních skupin lidí (Dohnalová et al. 2012, s. 31).

2. **Ekonomický princip (prospěch)** - spočívá především v tom, že většina zisků daného sociálního podniku by měla být využita pro rozvoj podniku nebo pro naplňování vybraných veřejně prospěšných cílů. Dále by měl být podnik schopen zvládat ekonomická rizika, podnik by měl vykonávat soustavnou ekonomickou aktivitu a alespoň minimální podíl tržeb by měl vzniknout z prodeje výrobků a služeb. Podnik by neměl být závislý v manažerském rozhodování a řízení na externích zakladatelích nebo zřizovateli (TESSEA 2011).

Kromě vlastní výdělečné činnosti se do tohoto principu zapojují také další finanční zdroje, jako jsou dotace či dary (Dohnalová et al. 2012, s. 31).

3. **Environmentální a místní princip (prospěch)** - na tomto principu je stavěná má bakalářská práce. Proto se mu budu věnovat více dopodrobna. Environmentální a místní princip můžeme definovat zvlášť, v praxi jsou však spojovány pouze do jednoho principu a stejně tak je budu využívat i v této práci.

Zohledňování environmentálních a místních aspektů výroby a spotřeby má každý podnik uveden ve svých zakládacích dokumentech, podnikatelských plánech či jiných interních dokumentech. Tímto krokem se sociální podniky zavazují k jejich dodržování v praxi (Dořičáková a Pastrňák 2017, s. 28–29).

Praktické dodržování environmentálního prospěchu může podnik doložit doklady o používání šetrných výrobků a spotřebičů, doklady o energetické náročnosti provozovny či budovy sídla nebo realizováním environmentálního auditu typu EMS/EMAS (Dořičáková a Pastrňák 2017, s. 36). Kromě dokládání příslušných dokumentů může sociální podnik naplňovat environmentální princip také tříděním odpadu včetně jeho likvidace, ekologickým zacházením se zdroji (voda, elektřina, plyn), školením zaměstnanců v rámci ekologických zásad chování a celkovým zohledňováním environmentálních aspektů při výrobě i spotřebě.

Místní prospěch je naplňován tehdy, pokud sociální podnik upřednostňuje potřeby a poptávky místní komunity. Může jej stejně jako v případě environmentálního prospěchu dokládat účetními dokumenty, které ukazují, že odběratelé pocházejí ze stejného města, či kraje, ve kterém se podnik nachází (Dořičáková a Pastrňák 2017, s. 36).

Kromě upřednostňování potřeb místní komunity by měl podnik spolupracovat zejména s místními aktéry, jako jsou místní zaměstnanci, dodavatelé, zákazníci a veřejněpolitici aktéři, jako jsou orgány místní samosprávy, Úřad práce a další (Dohnalová et al. 2012, s. 31). V rámci místního prospěchu by se měl sociální podnik alespoň z části podílet a přispívat místnímu rozvoji v dané lokalitě.

1.1.3 Místní rozvoj

U pojmu místní rozvoj nám přívlastek místní poukazuje na to, že se jedná o rozvoj na území menším, než je region. (Stejskal a Kovárník 2009, s. 23). V rámci této práce tedy bude pojem místní rozvoj používán v kontextu rozvoje města, konkrétně města Ostravy a přilehlého okolí. Rozvojem je označován proces, který vede ke změně podmínek původního stavu k lepšímu. Celkově tedy pojem místní rozvoj označuje zlepšování podmínek v rámci daného území, a to prostřednictvím sociálních, hospodářských, ekonomických, environmentálních či jiných změn a inovací.

Sociální podniky jsou s místním rozvojem provázány zejména díky výše zmiňovaným principům sociálního podnikání.

1.2 Cíle a výzkumné otázky

Jako hlavní cíle této práce jsem si určila:

- 1 Identifikovat sociální podniky ve městě Ostrava a na základě této identifikace popsat naplňování jejich environmentálních a místních principů sociálního podnikání.
- 2 Zhodnotit, jak konkrétně sociální podniky přispívají místnímu rozvoji na Ostravsku.

Jako dílčí výzkumné otázky, které rozvíjejí výzkumné cíle, jsem si zvolila tyto:

- 1 Jaké sociální podniky se ve městě Ostrava nacházejí?
- 2 Jakým aktivitám se vybrané sociální podniky věnují a jaké je jejich poslání?
- 3 Jak konkrétně sociální podniky naplňují environmentální a místní princip sociálního podnikání?
- 4 Jak přesně sociální podniky přispívají místnímu rozvoji na Ostravsku?
- 5 Jakým způsobem město Ostrava podporuje činnost sociálních podniků?

2 Přehled stavu poznání

Do této části práce, která se bude věnovat přehledu stavu poznání zvoleného tématu, bych ráda zařadila výzkumy, které se sociálním podnikům věnují, a to zejména na území ČR, dále pak výzkumné zprávy Evropské komise, které srovnávají působení a fungování sociálních podniků napříč členskými zeměmi Evropské unie a v neposlední řadě také odborné časopisy a další vědecké práce, které v této práci využiji.

V rámci bakalářských a diplomových prací zabývajících se sociálním podnikáním, se konkrétně pouze principům sociálního podnikání věnují tyto práce pouze ojediněle. Dle mého zjištění, se sledování environmentálních a místních principů sociálního podnikání na území města Ostravy, nevěnuje žádná práce. To byl také jeden z hlavních důvodů, proč jsem si takové téma vybrala. Touto prací mohu získat zajímavé informace o dodržování a naplňování těchto principů v praxi v rámci podniků fungujících v různých oblastech podnikání. Zajímavé také může být zjištění, jak se sledované podniky podílí na místním rozvoji.

Jednou z nejvýraznějších stránek, která se výzkumu sociálních podniků zabývá, je stránka „České sociální podnikání“, která je pod záštitou Ministerstva práce a sociálních věcí. V rámci Českého sociálního podnikání vyšlo několik průzkumů a publikací, které se věnují stavu sociálních podniků v České republice, manuálů pro založení sociálních podniků a dalších studií. Jednou z pravidelných publikací, která vychází každoročně, je „Dotazníkové šetření sociálních podniků 2019“, které pro MPSV zpracovaly autorky Francová a Fraňková (2019). Toto výzkumné šetření se zabývalo mnoha faktory.

Jednou z oblastí, které se výzkum věnoval, bylo dodržování principů sociálního podnikání zkoumanými podniky. Z celkového počtu 167 zkoumaných organizací s 303 provozovny, splnilo 47 % podniků veškeré principy téměř bezchybně, 45 % podniků prošlo hodnocením, nicméně s určitými věcmi na zlepšení a pouze 8 % podniků hodnocením neprošlo. Další obecné charakteristiky sociálních podniků v ČR, jako třeba oblast jejich podnikání, či složení zaměstnanců uvedu v procentech zastoupení v následující tabulce.

Tabulka č. 1: Obecné charakteristiky sociálních podniků v České republice

Oblast podnikání		Zaměstnané osoby	
Obchod	31 %	Tělesně postižené osoby	80 %
Potravinářská výroba	22 %	Duševně nemocné osoby	68 %
Výroba	22 %	Mentálně postižené osoby	52 %
Propagační a dárkové předměty	21 %	Dlouhodobě nezaměstnané osoby	52 %
Stravování	20 %	Přísl. národnostních menšin	19 %
Textil – výroba, recyklace, re-use	19 %		
Catering	15 %		
Vzdělávání a školení	12 %		
a další ...			

Zdroj: vlastní zpracování podle (Francová a Fraňková 2019)

V rámci Evropské unie se sociálním podnikům věnuje shrnutí národní zprávy České republiky „*Social Enterprises and their Ecosystems in Europe*“ (2019). Tato zpráva popisuje historický vznik sociálních podniků v Česku, dále pak také legislativní dokumenty, které se k sociálnímu podnikání vztahují, a nakonec také i mapování sociálních podniků na území České republiky. V průběhu roku 2019 byla taková národní zpráva vytvořena pro každou členskou zemi EU (tehdy ještě 28 zemí (včetně Velké Británie) + Švýcarsko) a vzniklá Shrnující zpráva z března roku 2020 tak analyticky porovnává situaci ve všech členských zemích.

Kromě výzkumů a srovnávacích zpráv se sociálnímu podnikání výrazně věnují také světové časopisy *Public Management Review* (dále jen „PMR“) a *Journal of Social Entrepreneurship*. V časopise PMR se jeden z nově vydaných článků s názvem: „The evolutionary trajectory of social enterprises in the Czech Republic and Slovakia“ (Placek et al. 2021) věnuje teoretickému pohledu na to, co se stalo se sociálními podniky po pádu komunistického režimu v České republice a na Slovensku. Z jejich zjištění vyplývá, že navzdory stejnému totalitnímu režimu se historicko-evoluční trajektorie sociálních podniků liší. Autoři také zmiňují, že nastupující krize Covid-19 by mohla být v očích veřejnosti vnímána jako příležitost k rehabilitaci sociálního podnikání.

3 Teoretická východiska

V rámci pojmu sociálního podnikání můžeme rozvíjet i několik teorií, které se k němu vztahují a rozvíjejí jej. Mému tématu jsou nejbližší konkrétně teorie socializace a resocializace, teorie společenské odpovědnosti firem a okrajově zmíním i teorii sociálních inovací. Všechny tyto teorie v této části vysvětlím a popíšu jejich vztahy k výzkumným cílům a otázkám této práce.

3.1 Teorie socializace a resocializace

„Socializace je komplexním celoživotním procesem, kterým si člověk osvojuje kulturu a formuje se jako sociální a individuální bytost. Jedná se o začleňování jedince do systému společenských vztahů a postupné vytváření vazeb s jinými lidmi.“ (Matoušek 2008 v Knotová 2014).

Resocializace je podle Sociologické encyklopedie definovaná jako: *„opětná, další socializace u jedince, který podobným procesem již jednou prošel.“* (Markusová 2017). Podle Markusové (2017) může být resocializace ze strany jedince záměrná, ale často také vynucená, vzhledem ke změně sociálního prostředí, zdravotního stavu, zaměstnání nebo změny bydliště.

Socializace a resocializace jsou jedním z klíčových prvků sociálního principu sociálního podnikání, který na začleňování osob se zdravotním či jiným znevýhodněním spočívá. V tomto případě se jedná o začleňování jedince zpět na volný trh práce.

3.2 Teorie společenské odpovědnosti firem

Teorii (koncept) společenské odpovědnosti firem jsem si vybrala zejména z toho důvodu, že se jedná o podpůrnou teorii pro sociální podnikání, tento koncept se pro něj stal teoretickou oporou. Na základě tohoto konceptu se formovaly principy sociálního podnikání tak, jak je můžeme vidět v dnešní formě.

Poprvé byl tento termín použit v 50. letech 20. století Howardem R. Bowenem v knize *„Social Responsibilities of the Businessman“*. Tento teoretik je považován za jednoho z prvních významných autorů konceptu společenské odpovědnosti firem neboli Corporate Social Responsibility (dále jen „CSR“). Další významnou osobou byl Archie B. Carroll, který v roce 1979 navrhl definici, která poprvé zahrnovala 4 základní oblasti, které se do té doby považovaly za vylučující se. A to sice ekonomickou odpovědnost,

zákonnou odpovědnost, etickou odpovědnost a odpovědnost dobrovolnou, později přejmenovanou na filantropickou (Kunz 2012, s. 14).

Pro tento koncept neexistuje v současné době jednotná celosvětová definice. Proto pro její definování použijí definici, která je použita v průvodci tzv. odpovědného podnikání a byla připravena experty, kteří se věnují používání a aplikování CSR do podnikatelské praxe.

„Společenskou odpovědnost firem (Corporate Social Responsibility – CSR) můžeme definovat jako dobrovolný závazek firem chovat se v rámci svého fungování odpovědně k prostředí i společnosti, ve které podnikají.“ (Vexlerová et al. 2008).

Podle Vexlerové et al. (2008), to v praxi tedy znamená, že firma, která chce fungovat společensky odpovědně, dodržuje dobrovolně tato kritéria:

- *podniká v souladu s vysokými etickými principy*
- *pěstuje dobré vztahy se svými obchodními partnery*
- *pečuje o své zaměstnance*
- *podporuje region, ve kterém působí*
- *snaží se minimalizovat negativní dopady na životní prostředí*

Tato teorie také zdůrazňuje zapojování aktérů do chodu a vedení firmy. Mezi tyto aktéry patří veškeré zainteresované osoby, které mají co dočinění s chodem uvnitř firmy a v jejím okolí. Například majitelé firmy, finanční zdroje (partneři, sponzoři, investoři), zaměstnanci a zákazníci, místní komunita a další (Vexlerová et al. 2008).

V České republice se společenské odpovědnosti věnuje „Asociace společenské odpovědnosti“, která je největší iniciativou společenské odpovědnosti a Cílů udržitelného rozvoje Organizace spojených národů (dále jen „OSN“) v Česku. Snaží se zaintegrovat společenskou odpovědnost a udržitelnost do přirozeného chodu podnikání a fungování každé organizace v ČR (Tesárek 2021).

Společenská odpovědnost firem je definovaná také Evropskou komisí. V roce 2011 byla zveřejněna zelená kniha „*Podpora evropského rámce společenské odpovědnosti podniků*“, která vymezila sociální odpovědnost podniků (CSR) jako koncepci, v rámci které podniky integrují v rámci svých obchodních aktivit sociální a environmentální zájmy“ (Hyánek a Wildmannová 2018a).

Teorie společenské odpovědnosti firem se přímo promítá do mých výzkumných cílů a otázek. Náplň této teorie totiž přímo koresponduje s některými principy sociálních podniků. Jednak se jedná o velmi blízký vztah se zainteresovanými aktéry, kteří mají možnost se do chodu firmy zapojovat a tím pracovní a obchodní prostředí inovovat, dále pak díky podpoře místní komunity a ochraně životního prostředí pomáhají místnímu a regionálnímu rozvoji. Tyto aktivity se promítají do environmentálního i místního principu sociálního podnikání, a také do místního rozvoje. Tyto pojmy můžeme najít také v obou výzkumných cílech této práce.

3.3 Teorie sociálních inovací

Sociální inovace je poměrně nový pojem, který je rozšiřován zejména v posledních letech, a to jako označení konceptu novátorských řešení sociálních problémů (Vyskočil 2014, s. 26).

Sociální podniky jsou z části založeny na budování nových inovací, které mohou pomoci rozvíjet jak samotné podniky (a to například zlepšováním pracovních podmínek či zefektivňováním výrobních procesů), tak také i společnosti rozvíjet se a přispívat tak k lepší budoucnosti. Na této myšlence je postavena také teorie sociálních inovací.

Sirovátka a Greve (2014) uvádějí 4 typy sociálních inovací. Inovace produktů, která spočívá v představení zboží či služby, které se ve srovnání s původním stavem vylepšilo, dále pak inovace procesů, což je myšleno jako inovace v rámci schopností výroby, nových nápadů, či zlepšování výrobních procesů. Dalším typem je inovace organizace, která spočívá ve zlepšování organizace práce a časového managementu a jako poslední uvádí komunikační inovace, kde je podstatná inovace v rámci komunikace a chování mezi lidmi, a to jak v rámci firmy, tak také i na venek (zákazníci, zaměstnanci, ...).

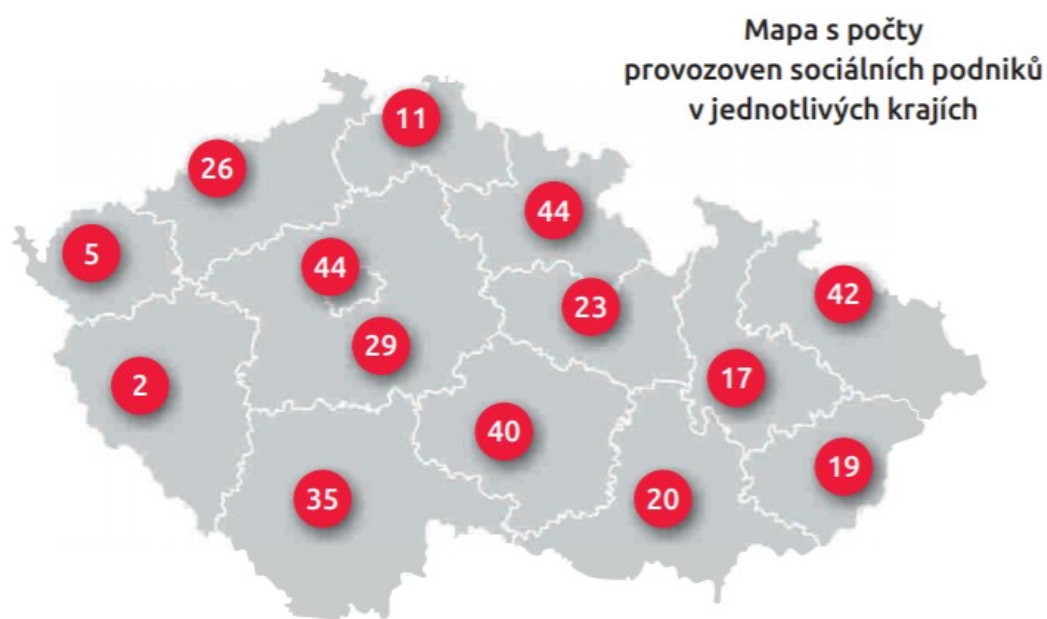
Sociální inovace tedy hledají nové, efektivnější a udržitelnější způsoby v řešení a uspokojování sociálních potřeb místní komunity (Sirovátka a Greve 2014) a také zlepšují společnost a její schopnost vypořádat se se vzniklými problémy. Pro fungování sociálních podniků jsou všechny tyto inovace důležité a opět se promítají i do výzkumných cílů a otázek této práce.

4 Sociální podnikání v České republice

Cílem této kapitoly je uvést věcný kontext, který pomůže objasnit sociální podnikání a jeho další část jako celek. Uvedu průřez historií sociálních podniků na našem území a představím aktuální situaci sociální ekonomiky a podnikání v České republice. Dále uvedu také základní charakteristiku místa, ve které budu výzkumné šetření provádět – tedy v Ostravě, společně s krátkou informací ohledně ostravského místního rozvoje.

K únoru 2020 bylo v České republice evidováno více než 130 sociálních podniků s celkem 357 provozovny. Na mapě, která nám ukazuje počet provozoven sociálních podniků v jednotlivých krajích České republiky můžeme vidět, že nejvíce je zastoupená Praha společně s Královehradeckým krajem. Následuje Moravskoslezský kraj a kraj Vysočina (Kurková et al. 2020).

Obrázek č. 2: Mapa s počty provozoven sociálních podniků v jednotlivých krajích

Zdroj: (Kurková et al. 2020)

Počty sociálních podniků v ČR však nemohou být přesné, jelikož neexistuje žádná centrálně vedená databáze těchto podniků. Veškerá prováděná šetření fungují na bázi dobrovolnosti, záleží tedy na každém podniku, zda má zájem o to, být v těchto databázích vedený.

V České republice se můžeme setkat s několika typy sociálních podniků. Kromě „obecných“ a integračních podniků, se dají sociální podniky rozlišovat také podle jejich právní formy. Mezi nejčastější právní formu se v ČR řadí společnost s ručením omezeným, tuto formu má 53 % zkoumaných podniků, následuje obecně prospěšná činnost s 16 %, dále spolek s 10 % a družstvo s 8 % (Francová a Fraňková 2019, s. 2).

Sociální podnikání není (jak už jsem zmiňovala v úvodu této práce) stále pevně zakotvené v české legislativě. V žádném ze zákonů České republiky nenajdeme pojem sociální podnik, nenajdeme v nich také žádnou definici. Návrh tohoto zákona je zde už od roku 2014, v květnu roku 2017 však Vláda ČR schválila věcný záměr zákona o sociálním podnikání. Tento zákon nebude vytvářet novou právní formu, stanoví však znaky, které bude sociální podnik muset naplňovat, aby mohl získat status sociálního podniku. Tento status by mohl podnikům přinášet také určité benefity (např. daňové úlevy apod.). Současně s tímto zákonem by měl být vytvořen také jejich centrální registr, který by ulehčil jejich identifikaci a klasifikaci (Dořičáková a Pastrňák 2017, s. 112). Zákon o sociálním podnikání ještě stále (k dubnu 2021) není schválen a implementován do českého právního systému.

4.1 Historie sociálního podnikání v České republice

Sociální ekonomika a sociální podnikání v České republice má své kořeny, které sahají až do 19. století.

Dobrovolnické aktivity byly součástí kulturní a hospodářské identity občanů již od vlády Habsburků. S postupem času vznikaly zejména různé typy družstev, spolků a církevních společností, které můžeme považovat za jejich předchůdce (MPSV 2021).

Družstva, jakožto nejstarší historická forma sociálních podniků, jsou spojována především se jménem Františka Cyrila Kampelíka, který zakládal spořitelni a úvěrní záložny (družstva), jež můžeme datovat do posledních 20. let 19. století. V návaznosti na tato družstva také podporoval vznik různých spolků, pomocí kterých podporoval svépomoc, jako prostředek k rozvoji průmyslu a podnikavosti (Dohnalová et al. 2012, s. 63).

K dalšímu významnému rozvoji sociální ekonomiky (prostřednictvím družstevnictví) došlo mezi světovými válkami, tedy v rámci první republiky. Vznikaly občanské a církevní organizace a nadace, studentské spolky, sportovní kluby, spolky národnostních

menšin apod. Velký podíl na tom měl Tomáš Garrigue Masaryk, který zdůrazňoval čestnost a vzájemnost a považoval filantropii za klíčový mravní společenský princip. (Dohnalová et al. 2012, s. 62). Vznikaly nové formy a ke družstvům se tak začaly přidávat také i humanitární a podpůrné spolky, které měly za cíl především zmírnit válečné následky. Po druhé světové válce došlo k utlumení těchto aktivit, některé spolky byly zrušeny a družstevní podniky zestátněny. Začaly vznikat nové typy podniků, jako třeba zemědělská, či bytová družstva (Dořičáková a Pastrňák 2017, s. 25)

Po příchodu socialismu došlo v mnoha oblastech k útlumu až zničení nestátního neziskového sektoru. Po roce 1989, tedy po pádu komunistického režimu, začaly vznikat nové organizace, které navazovaly na tradici dřívějších spolků a družstev, které kvůli socialismu zanikly (Vyskočil 2014, s. 6–7).

Koncepty jako sociální politika a sociální ekonomika byly znovu implementovány do veřejné diskuse až po roce 2000. Masivní nárůst zájmu o sociální podniky v České republice byl způsoben také vstoupením ČR do Evropské Unie v roce 2004 a tím pádem i zvýšením jejich povědomí a popularity (Fraňková et al. 2019).

4.2 Sociální podnikání v Ostravě

Město Ostrava je krajským městem Moravskoslezského kraje a s rozlohou 214 km² se jedná o 3. největší město České republiky. V Ostravě žilo k 1.10. 2020 zhruba 284 000 obyvatel (Lukša 2020).

Jak už bylo zmíněno v úvodu této kapitoly, v Moravskoslezském kraji se nachází celkem 16 % všech sociálních podniků v Česku a řadí se tak mezi místa s jejich nejvyšším výskytem. Na konci roku 2020 se podle stránky České sociální podnikání (2020), nachází v Ostravě a blízkém okolí zhruba 12 sociálních podniků. Tyto sociální podniky se věnují sběru a recyklaci elektro a normálních odpadů, výrobě potravinářských výrobků, výrobě stolařských a textilních výrobků a také kavárenskému podnikání (MPSV 2020).

Orientační seznam těchto sociálních podniků společně s jejich právní formou a činností podnikání bude uveden v příloze č. 1.

4.2.1 Místní rozvoj na území města Ostravy a nejbližšího okolí

Město Ostrava a jeho nejbližší okolí je jedním z významných průmyslových, a v dnešní době také i obchodních, administrativních a kulturních center České republiky (ČSÚ 2020).

Rozvoj v této oblasti je poznamenán několika socioekonomickými problémy, jako třeba: *„vylidňováním center měst, vysokou nezaměstnaností, doprovázenou růstem sociálně vyloučených skupin obyvatel, dále nízkou podnikatelskou aktivitou a pomalejší tvorbou nových pracovních míst a přetrvávající zvýšenou zátěží životního prostředí, vyplývající z historicky dané průmyslové orientace regionu.“* (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR 2020).

Hlavním nástrojem územního rozvoje na Ostravsku a dalších 7 metropolitních oblastí s koncentrací nad 300 tisíc obyvatel, je strategie „Integrovaná teritoriální investice“ (dále jen „ITI“). Podstatou této strategie je řešit vybrané problémy v území tak, aby byl výsledný efekt realizovaných opatření co největší. Pomocí tohoto nástroje je možné zapojení více finančních zdrojů, například také z programů Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF). V rámci tohoto integrovaného přístupu je důležitá také spolupráce aktérů v daném území, a to jak při plánování, tak i realizaci projektů (Magistrát města Ostravy 2020).

Na stránkách Ministerstva pro místní rozvoj (2020) (dále jen „MMR“) jsou v rámci sekci věnované městu Ostrava uvedeny konkrétní cíle této strategie. Strategie se opírá o 3 pilíře – Práce, Podnikání a Prostředí. V rámci těchto cílů jsou definovány tři oblasti ke zlepšení:

- *Zvýšit zaměstnanost a uplatnitelnost obyvatel na trhu práce*
- *Podpořit podnikání a vznik pracovních míst*
- *Zlepšit kvalitu prostředí a podpořit udržitelný rozvoj*

Tyto cíle jsou naplňovány také v rámci sociálních podniků, v rámci jejichž principů se je podniky zavazují dodržovat.

5 Data a metody

V této kapitole se budu věnovat zvoleným metodám v rámci výzkumného šetření, dále pak kritériím při výběru respondentů, realizaci výzkumu společně se scénářem rozhovoru a samotnému průběhu sběru dat s vybraným způsobem jejich zpracování a analýzy.

5.1 Metody a rámec výzkumného šetření

Vzhledem ke stanoveným cílům, výzkumným otázkám a tomu, že budu zkoumat malý počet sociálních podniků a budu se jimi zabývat více do hloubky, je nejvhodnější metodou **kvalitativní výzkum**. Podle Hendla (2016, s. 45–46) neexistuje jeden obecně uznávaný postup, jakým by se měl kvalitativní výzkum vymezit. Celkově se však kvalitativní výzkum vyznačuje delším a intenzivnějším kontaktem s terénem či s jedinci, kdy se výzkumník snaží popsat danou zkoumanou situaci co nejvíce do hloubky. Výstup kvalitativní studie není zobecnitelný na populaci. Díky všem těmto vlastnostem můžeme podrobně popsat vznik daného fenoménu a na tomto základě pak navrhnout a tvořit teorie.

Při kvalitativním výzkumu se střídá použití indukčních a dedukčních metod (Švaříček a Šedřová 2014). Jedná se tedy o proces, který je cirkulární, což znamená, že se neustále mění a vyvíjí.

Jako výzkumný design se pro tuto práci nejlépe hodí **případová studie**. „*V případové studii jde o detailní studium jednoho případu nebo několika málo případů, ... jde o zachycení složitosti případu, o popis vztahů v jejich celistvosti.*“ (Hendl 2016, s. 102). Podle Hendla (2016, s. 112–113) je základní výzkumnou otázkou případové studie to, jaké jsou charakteristiky daného případu. Uvádí také, z jakých kroků by se měla správná případová studie skládat, konkrétně tedy: „*určení výzkumné otázky, výběr případu, určení metod sběru a analýzy dat, příprava sběru dat, sběr dat, analýza a interpretace dat, příprava zprávy.*“.

Konkrétní data budu sbírat pomocí polostrukturovaných rozhovorů. **Polostrukturovaný rozhovor** řadíme mezi tzv. hloubkové rozhovory. Ty jsou považovány za nejčastěji používanou metodu sběru dat v kvalitativním výzkumu, protože nám pomocí otevřených a uzavřených otázek dovolují zachytit odpovědi v reálném čase a přirozené podobě (Švaříček a Šedřová 2014, s. 159–160).

Polostrukturovaný rozhovor představuje sadu předem připravených otázek, na které je nutné získat v průběhu rozhovoru odpověď. Záleží na tazateli, jakým způsobem a v jakém

pořadí bude otázky pokládat. Tento typ rozhovoru umožňuje respondentovi dostatek prostoru pro prezentaci vlastního názoru a pohledu na věc, je tedy velmi flexibilní. Díky vyjádření názorů respondenta i mimo připravené otázky, jsou pak data v analytické části bohatší (Hendl 2016, s. 178–179).

Vzhledem k současné situaci s pandemií Covid-19 je potřeba mít připravené i alternativní způsoby získávání informací od respondentů. Pokud respondenti nebudou souhlasit s osobním setkáním, bude možné rozhovory provést online, či po telefonu.

5.2 Výzkumný soubor

Při výběru respondentů bylo v tomto případě nutné splnit několik podmínek. Zaprvé bylo nutné vybrat podniky, které splňují v práci výše zmiňované principy a podmínky, které je označují za sociální podnik. Za druhé se tyto podniky musí vyskytovat ve zvolené oblasti, v tomto případě na území města Ostravy a přilehlém okolí. Třetím a zároveň rozhodujícím kritériem bylo, aby měl podnik vůbec zájem o spolupráci na této bakalářské práci.

Na základě všech těchto kritérií jsem se rozhodla použít záměrný, nepravděpodobnostní výběr, u kterého *„nemá každý z prvků základního souboru stejnou možnost, tj. pravděpodobnost stát se součástí výběrového souboru“* (Reichel 2009, s. 80). Jako konkrétní metodu jsem zvolila tzv. **účelový výběr**, který spočívá v předem nastavených kritériích pro výběr. *„Účelový výběr nám umožňuje vybrat případ, který ilustruje charakteristiky nebo procesy, o které se zajímáme“* (Silverman 2005, s. 116).

Samotný výběr respondentů jsem prováděla s pomocí webové stránky „České sociální podnikání“, která je pod záštitou Ministerstva práce a sociálních věcí. Tato stránka obsahuje jediný ucelený seznam sociálních podniků v České republice. Ke konci roku 2020 tento adresář obsahoval 282 zaregistrovaných sociálních podniků. Toto číslo však nemůžeme pokládat za finální, jelikož mnoho sociálních firem do tohoto adresáře není zahrnuto (MPSV 2020).

Na výše zmiňované stránce jsem si vyhledala registrované sociální podniky v Ostravě a blízkém okolí. Celkově se jich v této oblasti na konci roku 2020 nacházelo 12. Na základě uvedených e-mailových adres jsem všechny tyto podniky kontaktovala s žádostí o spolupráci na této bakalářské práci, a to ve formě rozhovorů s kompetentními pracovníky daného podniku. Na můj email reagovaly celkem 4 podniky a 3 z nich přislíbily účast na mém výzkumném šetření. Další 2 podniky, které nebyly součástí

adresáře na stránce České sociální podnikání, jsem oslovila na základě vyhledávání skrze internetový prohlížeč.

Získaná data nejsou určena ke zobecňování vůči populaci, jedná se o detailnější zkoumání daných sociálních podniků, a cílem této práce je pouze ukázat, jak dané podniky naplňují environmentální a místní principy sociálního podnikání a jak působí na místní rozvoj. Myslím si, že pro zjištění odpovědí na výzkumné cíle a otázky je počet respondentů pro tuto bakalářskou práci dostačující.

Data budou obsahovat zejména výpovědi vedoucích pracovníků, či majitelů sociálních podniků. Vzhledem k tomu, že budu vyžadovat konkrétní příklady v rámci dodržování zvolených aspektů a respondenti nebudou mít možnost se na rozhovor detailně připravit, myslím si, že mohu očekávat reálné a ničím neovlivněné informace.

5.3 Způsob zpracování a analýzy dat

Nahrané rozhovory je potřeba nejprve doslovně přepsat a teprve pak je možné přistoupit ke zvolenému zpracování dat.

V rámci mé práce jsem zvolila namísto klasické analýzy dat pomocí kódování metodu prostého využívání dat jako zdroje informací. V tomto případě by byla analýza dat z rozhovorů zbytečná, jelikož mě zajímají konkrétní informace, které jsem z rozhovorů získala a analýzou těchto dat bych na žádné další informace nepřišla. V rámci prezentace výsledků budou některá data u jednotlivých SP kategorizována (kvůli různým interpretacím stejných odpovědí) a následně sloučena do tabulky, aby mohlo dojít k jejich porovnání. Závěry budu vyvozovat na základě syntézy získaných poznatků.

Pro lepší orientaci budou jednotlivé sociální podniky dále označovány pouze zkratkami:

Sociální podnik BOTUMY.....„SP1“

Sociální podnik SEN plus.....„SP2“

Sociální podnik MELIVITA.....„SP3“

Sociální podnik Ergotep.....„SP4“

Sociální podnik Krabičky..... „SP5“

5.4 Realizace výzkumu – operacionalizace

Jak již bylo zmíněno, rozhovory byly prováděny s vedoucími, či dostatečně kvalifikovanými osobami daného sociálního podniku. Můžeme říct, že se bude částečně jednat o tzv. expertní rozhovory, jelikož všichni respondenti se ve zvoleném tématu dobře

orientují a mají požadované teoretické znalosti, které používají v praxi. Jedná se o ostravské sociální podniky, které souhlasily s mým výzkumným šetřením. Rozhovory tedy nemusí být anonymizovány.

Jsem si vědoma toho, že v rámci této práce a tohoto výzkumu, získám poznatky pouze od jednoho druhu aktérů, tedy pouze ze strany sociálních podniků, je zde tedy tzv. omezení či riziko endogenity.

5.4.1 Scénář rozhovoru

Scénář polostrukturovaného rozhovoru jsem vytvářela tak, aby byl co nejvíce efektivní a zároveň lehce srozumitelný pro respondenty. Otázky v rozhovoru jsem rozdělila do dvou částí. První část se zabývala informacemi o sociálním podniku, jako například upřesnění jeho činnosti, právní formy apod. V této části jsem se také dotazovala na principy sociálního podnikání. Zajímala jsem se převážně o environmentální a místní princip, nicméně jsem nevynechala ani princip sociální a ekonomický, abych mohla rozhovor pojmut více komplexně. Ve druhé části rozhovoru jsem se věnovala místnímu rozvoji na Ostravsku, společně se zapojením Magistrátu města Ostravy a jeho případné podpoře sociálních podniků. Kompletní scénář rozhovoru bude uveden v příloze č. 2.

5.4.2 Průběh dotazování

Vzhledem k situaci – pandemii Covid-19, probíhalo dotazování formou online video rozhovorů, nebo telefonické a emailové komunikace. Způsob dotazování se však u každého respondenta lišil. Každý respondent měl možnost si sám vybrat platformu, přes kterou chce rozhovor uskutečnit. Rozhovory tedy probíhaly přes platformu Skype, Zoom a Google Meets. Jeden z respondentů si vybral formu emailové odpovědi na dané otázky s následným upřesněním odpovědí pomocí telefonického hovoru.

Na začátku každého rozhovoru jsem respondenty seznámila se zacházením se získanými daty a informacemi. Všichni respondenti souhlasili s nahráváním a uvedením jména jejich sociálního podniku v této práci. Po seznámení respondenta se zacházením s daty jsem je seznámila také s touto prací, uvedla jsem výzkumné cíle a otázky, způsob analýzy a další potřebné informace.

Pilotážní rozhovor proběhl téměř bez problémů, došlo pouze k malým úpravám na scénáři.

6 Vybrané sociální podniky, jejich činnost podnikání a poslání

V této části budou uvedeny podrobné informace o jednotlivých zkoumaných sociálních podnicích, společně s jejich činností podnikání a posláním, které jsou součástí mých výzkumných otázek.

Celkem byl rozhovor proveden s pěti sociálními podniky. Informace v této části jsou získány částečně z provedených rozhovorů a částečně z webových stránek daných sociálních podniků.

6.1 Botumy

Integrační sociální podnik Botumy byl založen zakladateli centra psychosociální pomoci Menssana a členy jejího managementu v roce 2017. Vzhledem k tomu, že sociální služby řeší pouze problémy jako bydlení a zdravotní stav, hlavním důvodem pro založení sociálního podniku tak byla pomoc lidem získat zaměstnání a v ideálním případě navrátit jejich pracovní potenciál do té formy, aby jej mohli uplatnit na volném trhu práce.

Tabulka č 2: Základní informace o sociálním podniku BOTUMY

	Integrační sociální podnik
Rok založení	2017
Právní forma	Společnost s ručením omezeným
Sídlo	Ostrava – Poruba
Způsob získání dat	Pomocí online rozhovoru přes platformu Google Meets

Zdroj: vlastní zpracování podle (Ťažká pro BOTUMY 2020)

Hlavní činnost:

Sociální podnik Botumy se zabývá činností v mnoha oblastech. Hlavní činností je šicí, textilní a dřevařská dílna, ve které se zpracovávají různé textilní a jiné zbytkové materiály pro výrobu různorodých produktů (tašky, oblečení, zahradní nábytek, stolečky, ...). Podnik dále nabízí provozní dílnu a úklidové práce. Posledním oborem činnosti je tzv. Fitko pro mozek, které by se mělo zaměřovat na zdravou populaci, pro měření kognitivních funkcí mozku a preventivních a relaxačně-vzdělávacích aktivit, pro cílovou skupinu studentů, podnikatelů, managerů a dalších.

Poslání:

Hlavní poslání integračního sociálního podniku Botumy: „*Obecně tím základním posláním je dát práci lidem, kteří si ji hledají obtížně anebo nejsou uplatnitelní na volném trhu práce z důvodu kumulace různých překážek, ať už to jsou zdravotní, sociální a podobně. Naším smyslem není jenom dávat lidem práci a zaměstnávat je, ale chceme také mít i environmentální přesah a chceme jednak působností našeho podniku přispívat trvalému rozvoji a udržitelnosti, ale také i přispívat k ochraně životního prostředí třeba tím, že znovu vracíme do výroby materiály, které byly již jednou použity a v tom klasickém primárním výrobním procesu by skončily jako odpad.*“ (rozhovor, Beck 2021).

6.2 SEN Plus

Tento sociální podnik vznikl přepsáním spolku z roku 1994 na zapsaný spolek SEN plus v roce 1998. Původní záměr byl hlavně místní, a to z důvodu mezery na trhu v rámci dětského oblečení. Tento záměr se dále změnil do problému zaměstnávání osob se zdravotním postižením, jelikož místopředsedkyně spolku a její manžel pobírají invalidní důchod 1. a 2. stupně.

Tabulka č. 3: Základní informace o sociálním podniku SEN plus

	Sociální podnik
Rok založení	1998
Právní forma	Zapsaný spolek
Sídlo	Ostrava – Poruba
Způsob získání dat	Pomocí online rozhovoru přes platformu ZOOM

Zdroj: vlastní zpracování podle (SEN plus 2021)

Hlavní činnost:

Hlavní činností sociálního podniku Sen Plus je tzv. upcyklace materiálu. To znamená, že se vrací do výroby materiály, které byly již jednou ve výrobě a byly by vyhozeny. Podnik vyrábí kožené produkty, jako jsou peněženky, batohy, opasky, náramky a barefoot boty. V rámci dětského sortimentu vyrábí oblečení pro děti od 2,5 do 3 let, capáčky (dětské boty), hnízdečka a podobně. Kromě toho vyrábí také sortiment pro osoby se zdravotním postižením, jako jsou fusaky, pláštěnky, pásy na nohy a další. Všechny tyto kousky jsou z upcyklovaných materiálů a jsou ručně dělané.

Poslání:

Poslání sociálního podniku SEN Plus zní dle slov místopředsedkyně spolku takto: „*Smyslem našeho podniku a naše celospolečenské poslání je pomoci osobám se zdravotním postižením se někde uplatnit a získat práci. Většinou se stává to, že člověk s invalidním důchodem získá práci někde na vrátnici, kde „zakrní“. To my nechceme, posláním našeho podniku je zabezpečit, aby invalidé mysleli hlavou a aby to, co v té hlavě mají, dokázali přenést do produktů, které vyrábí.*“ (rozhovor, Gřešková 2021).

6.3 Melivita

Melivita byla zřízena v roce 2016 Diecézní charitou ostravsko-opavskou, která spolupracuje s lidmi v nepříznivé životní situaci. Sociální podnik Melivita tak vznikl jako doplněk, který umožňuje těmto lidem získat práci.

Tabulka č. 4: Základní informace o sociálním podniku Melivita

	Sociální podnik
Rok založení	2016
Právní forma	Společnost s ručením omezeným
Sídlo	Slezská Ostrava
Způsob získání dat	Pomocí online rozhovoru přes platformu Skype

Zdroj: vlastní zpracování podle (Melivita 2020)

Hlavní činnost:

Sociální podnik Melivita se zabývá výrobou cateringového občerstvení, jako například firemních snídaní, občerstvení na společenské události, oslavy, zajišťování coffee breaků a další. Mimo catering Melivita dodává zdravé svačiny do škol, a to v rámci projektu „Chytrá svačina“.

Poslání:

Poslání sociálního podniku Melivita: „*Primární smysl našeho podniku je zaměstnávat lidi se zdravotním postižením a ze sociálně vyloučených lokalit. Druhým smyslem je pomáhat rodičům a dětem při dodržování vhodných stravovacích návyků, což se snažíme dělat právě dodáváním svačin, které v základních školách musí splňovat pamlskovou vyhlášku.*“ (rozhovor, Cyrusová 2021).

6.4 Ergotep

Hlavním důvodem k založení tohoto sociálního podniku bylo zdravotní postižení jeho zakladatele. Ten viděl mezeru na trhu, kdy v rámci zapojení se do trhu práce nechtěl dělat podřadné práce. Lidé s handicapem měli v době založení sociálního podniku většinou možnost zapojit se maximálně do kompletačních prací, nebo nepracovat vůbec. Tato skutečnost tedy byla prvotním impulsem pro jeho založení.

Tabulka č. 5: Základní informace o sociálním podniku Ergotep

	Integrační sociální podnik
Rok založení	2003
Právní forma	Družstvo
Sídlo	Záboří, Proseč Prodejna Tescoma – obchodní centrum Avion, Ostrava – Zábřeh
Způsob získání dat	Pomocí online rozhovoru přes platformu ZOOM

Zdroj: vlastní zpracování podle (Ergotep 2021)

Hlavní činnost:

U tohoto integračního sociálního podniku se jedná o trochu jiný případ, jelikož sídlo tohoto podniku najdeme v Pardubickém kraji v Proseči. Tento podnik se zabývá vším, co se točí kolem e-shopů. Tvoří e-shopy na klíč, mají call centrum, reklamační oddělení, účetní platformu a také i kamionovou dopravu. Aktuálně provozují e-shopy značek jako je Tescoma, Vileda, Hamé a několik svých e-shopů. Kromě tohoto IT zaměření provozují také 18 maloobchodních prodejen po celé ČR. Jedna z těchto maloobchodních prodejen je cílem mého výzkumného šetření. Jedná se prodejnu Tescoma, která je kompletně provozovaná právě sociálním podnikem Ergotep a splňuje tak všechny principy pro sociální podnik. V rámci další analýzy tak budu pracovat pouze s informacemi, které se týkají této maloobchodní prodejny a nikoli jejího sídla.

Poslání:

Poslání sociálního podniku Ergotep: „Pro nás je prioritou především zaměstnávání OZP. Při jakémkoliv výběrovém řízení primárně vybereme člověka, který má nějaký handicap a je hůře zaměstnatelný na běžném trhu práce. Přizpůsobujeme jim jak pracovní pozici, tak také i pracovní docházku a pracovní místo.“ (rozhovor, Macháčková 2021).

6.5 Krabičky

Výrobní družstvo a sociální podnik Krabičky vznikl v roce 2010 navázáním na činnost chráněné dílny.

Tabulka č. 6: Základní informace o sociálním podniku Krabičky

	Sociální podnik
Rok založení	2010
Právní forma	Výrobní družstvo
Sídlo	Ostrava – Přívoz
Způsob získání dat	Pomocí emailové komunikace a telefonického rozhovoru

Zdroj: vlastní zpracování podle (Krabičky VD 2021)

Hlavní činnost:

Těžištěm podnikatelské činnosti je malosériová a doplňková výroba obalů, a to včetně potisku a kompletace výrobků. Sociální podnik má kartonážní dílnu, ve které se vyrábí krabičky a obaly na míru. Podnik se dále zabývá výrobou tvořivých sad pro děti a do škol. Všechny tyto výrobky prodává i na svém e-shopu.

Poslání:

„Výrobní družstvo Krabičky bylo založeno za účelem vytvoření sociálního podniku, který se řídí a naplňuje standardy sociálního podnikání a jehož cílem je vytvářet ve společném zájmu členů stabilní a konkurenceschopná pracovní místa pro osoby se zdravotním znevýhodněním.“ (rozhovor, Niklová 2021).

6.6 Shrnutí

Cílem této kapitoly bylo shrnutí a nalezení odpovědi na mou druhou výzkumnou otázku, tedy: *„Jakým aktivitám se vybrané sociální podniky věnují a jaké je jejich poslání?“*. Vybrané sociální podniky se věnují textilnímu průmyslu, průmyslu v jiných oblastech, jako například kartonážní dílna a dřevařská dílna, dále pak gastronomickému průmyslu v oblasti cateringu a dodávky svačín do škol a v neposlední řadě také oblasti IT a maloobchodnímu prodeji.

U poslání se většinou podniky shodly v tom, že jejich hlavním cílem je především zaměstnávání osob s různým typem znevýhodnění, jako například OZP, sociálně znevýhodněné osoby a podobně. Ve většině posláních se objevovala také myšlenka

i jinak než sociálně přispívat okolí, a to například školením a dalším vzděláváním svých zaměstnanců, přispíváním k místnímu rozvoji a popřípadě environmentálním chováním.

7 Výsledky výzkumu

Tato kapitola si klade za cíl shrnout zbývající výsledky z výzkumného šetření sociálních podniků. V předchozí části jsem odpověděla na část výzkumných otázek zabývajících se činnostmi podniků a jejich posláními, v této části uvedu všechny zbývající odpovědi na výzkumné otázky. Výzkumné cíle budou finálně diskutovány v diskusi a závěru této práce. Nejprve se budu věnovat tomu, jak vybrané sociální podniky naplňují environmentální a místní princip sociálního podnikání, dále se budu věnovat také tomu, jak sociální podniky působí na místní rozvoj na Ostravsku a v neposlední řadě uvedu i to, zda a jakým způsobem město Ostrava sociální podniky podporuje.

7.1 Dodržování environmentálních a místních principů sociálního podnikání

Dodržování environmentálních a místních principů sociálního podnikání se věnuje má 3. výzkumná otázka: „*Jak konkrétně sociální podniky naplňují environmentální a místní principy sociálního podnikání?*“.

Tuto část výzkumného šetření jsem se rozhodla pojmout pomocí několika aspektů z oblasti environmentálního a ekologického chování podniku (viz Scénář rozhovoru umístěn v příloze č. 2). Respondentů jsem se na tyto aspekty ptala postupně a snažila jsem se získat co nejkonkrétnější odpovědi z jejich praxe. Jedná se konkrétně o tyto aspekty:

- Zohledňování environmentálních aspektů výroby i spotřeby
- Orientace na lokální potřeby, místní poptávku
- Ekologické likvidování odpadů
- Upřednostňování místních zdrojů (zaměstnanci, dodavatelé)
- Spolupráce s místními aktéry (veřejněpolitickými aktéry, místní firmy, ...)

Výsledky budou prezentovány v několika tabulkách, které jsou rozděleny podle zvolených aspektů. Odpovědi byly z důvodu rozlišného pojmenování stejných věcí sjednoceny a detailnější popis bude uveden pod jednotlivými tabulkami.

Kromě těchto aspektů jsem se respondentů v závěru této části ptala také na to, co kromě již řečených aspektů dělají ještě navíc a také zda dodržování environmentálních a místních principů sociálního podnikání nějakým způsobem ovlivňuje chod a činnost

podniku. Na tyto otázky budou odpovědi uvedeny na konci této části ve zvláštní podkapitole.

Tabulka č. 7: Zohledňování environmentálních aspektů výroby i spotřeby

	SP1	SP2	SP3	SP4	SP5
Zohledňování environmentálních aspektů výroby i spotřeby	Recyklovaný materiál		Alternativy ke klasickým obalovým materiálům		Ekologické chování
	Upcyklace materiálů		Ekologické chování	Šetrná energie, spotřebiče	
	Ekologické chování			Šetrné úklidové prostředky	
					Recyklované tonery, minimalizace tisku

Zdroj: vlastní zpracování podle dat z rozhovorů

SP1 a SP2 jsou sociální podniky, které se zabývají výrobou textilního zboží a výrobků i z jiných než textilních materiálů. Oba tyto podniky využívají pro svou výrobu recyklované, či upcyklované materiály a prosazují ve svých prostorách zásady ekologického chování. SP1: „*Ve výrobě se snažíme využívat zejména ten materiál, který už byl jednou ve výrobě použit, snažíme se navazovat kontakty s jinými firmami, které na tomto trhu běžně fungují, jsou to většinou velké firmy a snažíme se právě na bázi té společenské odpovědnosti a environmentálně zodpovědného chování navázat s nimi spoluprací a domluvit podmínky i odběru toho materiálu, který oni mají jako odpad.*“ (rozhovor, Beck 2021).

SP3 se věnuje podnikání v oblasti gastronomii, proto je pro ně podstatné hledat alternativy ke klasickým plastovým obalovým materiálům. Problém s alternativními obaly je zejména ten, že jsou dražší než obaly klasické plastové. I přes tento problém se však SP3 stále snaží alternativy hledat a dodržovat zásady ekologického chování. „*Zaměstnanci dbají na úsporu energií i zdrojů, světla jsou nastavena na automatické zapínání a vypínání a zaměstnanci tak šetří vodou i světlem.*“ (rozhovor, Niklová 2021).

SP4 se věnuje maloobchodnímu prodeji, proto se stejně jako SP3 snaží hledat alternativy ke klasickému obalovému materiálu, ve kterém přichází zabalené zboží jako sklenice, talíře a podobně. Snaží se odbourávat klasické bublinkové fólie a vyrábí si vlastní skart ze starých nepoužitelných kartonových krabic. Tato výroba vlastního skartu je podle SP4 časově velmi náročná, ale jedná se o ekologickou alternativu k balení určitého typu zboží. SP4 také testuje nové, rozložitelné obaly, které však zatím nespĺnily jejich nároky. Kromě alternativ k obalovým materiálům SP4 využívá šetrné energie (solární panely na střeše), mají v plánu koupit elektromobil a využívají šetrné úklidové prostředky.

SP5 prosazuje ve svém podniku zásady ekologického chování, používají ekologicky šetrné spotřebiče, ekologicky šetrné úklidové prostředky, recyklované tonery do tiskáren a obecně se snaží minimalizovat většinu tisku, kdy potřebné dokumenty uchovávají převážně v elektronické formě.

Tabulka č. 8: Ekologické likvidování odpadů

	SP1	SP2	SP3	SP4	SP5
Ekologické likvidování odpadů	Třídění odpadu				
	Minimalizace odpadů a zbytků				
	Důraz na dodržování všech pravidel zaměstnanci				

Zdroj: vlastní zpracování podle dat z rozhovorů

V rámci ekologického likvidování odpadů se všechny podniky shodly v tom, že třídí odpad a snaží se co nejvíce minimalizovat svůj odpad a výhoz zbytkového materiálu či surovin. Všechny sociální podniky také kladou důraz na dodržování všech nastavených pravidel zaměstnanci. SP3: „*S danou cílovou skupinou, se kterou spolupracujeme, je to o formě neustálého opakování, připomínání a vytrvalosti. Je nutné je k tomu všemu neustále nabádat.*“ (rozhovor, Cyrusová 2021).

SP2 k tomuto tématu dodal, že vyhazují své odpadkové koše zhruba jednou za tři měsíce, což dokazuje jejich snahu o minimalizaci odpadu. „*Nejsem nakloněna tomu, když si zaměstnanci nosí do dílny PET lahve, které tam potom nechávají. Bud' se ty lahve znovu*

použijí (třeba jako hračka pro psa) anebo se využívají jako základ pro další výrobky.“
(rozhovor, Gřešková 2021).

Tabulka č. 9: Orientace na lokální potřeby, místní poptávku

	SP1	SP2	SP3	SP4	SP5
Orientace na lokální potřeby, místní poptávku	Místní klientela				
	Uspokojování a přizpůsobování se místním potřebám		Poptávka místních škol, firem	Maloobchodní prodej	Uspokojování a přizpůsobování se místním potřebám

Zdroj: vlastní zpracování podle dat z rozhovorů

V rámci orientace na lokální potřeby a místní poptávku, se všechny sociální podniky shodly v tom, že má o jejich výrobky a služby zájem především místní klientela. U SP1, SP2, SP4 a SP5 funguje také i e-shop, díky kterému se klientela rozšiřuje i mimo region.

SP1 a SP2 přizpůsobují svou nabídku zejména poptávce místní komunity, SP2 začalo na žádost místních maminek vyrábět kvalitní dětské oblečení, které do té doby bylo k zakoupení pouze v nekvalitních polských prodejnách, *„Poptávka je po nás na území Ostravy a Moravskoslezského kraje poměrně vysoká, protože jsme jedni z mála prodejců barefoot bot, kteří nemají desetitisícové ceny.“* (rozhovor, Gřešková 2021). SP1: *„Snažíme se oslovit segment zákazníků, který slyší na ten environmentální přesah, ..., snažíme se do každého výrobku vložit i osobní příběh, tedy to, co stálo za výrobou toho výrobku a jaký byl jeho příběh.“* (rozhovor, Beck 2021).

SP3 má hlavní poptávku zejména v rámci ostravských základních škol, do kterých dodávají zdravé svačiny do školních bufetů. Dodávají také občerstvení místním firmám, jejich služby si poptává také i MMO.

SP4, jakožto maloobchodní prodejna nabízí své zboží v rámci značky TESCO, a může tak poptávku svých zákazníků naplňovat pouze v rámci prodeje svého zboží. *„Co se týká prodejen, tak tam opravdu tu místní poptávku řešíme pouze lidmi (klientelou).“* (rozhovor, Macháčková 2021).

SP5 uspokojuje místní poptávku především svými výrobky z kartonu, tvořivými sadami, které dodávají do většiny místních škol a také pracemi na zakázku, včetně kompletačních služeb.

Tabulka č. 10: Upřednostňování místních zdrojů

	SP1	SP2	SP3	SP4	SP5
Upřednostňování místních zdrojů (zaměstnanci, dodavatelé)	Místní dodavatelé materiálu (textil, suroviny, ...)			Místní dodavatelé zboží i služeb	Místní dodavatelé materiálu (papír, lepenka)
	Zaměstnanci z dané lokality				
		Materiál od lidí žijících v dané lokalitě		Místní marketingové agentury	Materiál s certifikáty kvality (ekologické výroby)

Zdroj: vlastní zpracování podle dat z rozhovorů

Upřednostňování místních dodavatelů je jedním z hlavních kritérií pro správné fungování sociálního podniku. Jak můžeme vidět v tabulce, kritérium místních dodavatelů zboží i služeb je splněno u všech zkoumaných sociálních podniků, společně se zaměstnáváním lidí žijících v dané lokalitě. Kromě těchto dvou kritérií upřednostňují SP místní zdroje i jinak:

SP2 získává většinu materiálu od lokálních prodejen látek, od kterých odebírá také i zbytky. Zbytky látek poptává také i přes platformu Facebook, tedy od místních obyvatel. „Co se týče kůže, tak zde v Moravskoslezském kraji se prodávají pouze kůže z Polska, což pro nás znamená, že musíme kůži shánět co nejbližší v Česku – tedy ve Zlíně.“ (rozhovor, Gřešková 2021).

SP3 se vyskytuje v sociálně vyloučené lokalitě. „Ten původní záměr, proč jsme zvolili toto místo, byl nejen ten, že tam máme ty sociální služby, ale také ten, že se v dané lokalitě nachází spousta maminek, které mají malé děti a chtěli jsme jim nabídnout práci s tím, aby se dala sladit s jejich rodičovskou funkcí.“ (rozhovor, Cyrusová 2021).

SP4, jakožto maloobchodní prodejna využívá dodávky zboží přes centrální nákup, nicméně využívá alespoň služeb místních marketingových agentur.

SP5 odebírá materiál jako papír a lepenku od místních dodavatelů, jejichž materiál má certifikát kvality v souladu s environmentálními principy šetrného podnikání.

Tabulka č. 11: Spolupráce s místními aktéry

	SP1	SP2	SP3	SP4	SP5
Spolupráce s místními aktéry (veřejněpolitickí aktéři, místní firmy, ...)	Krajský úřad				
	Magistrát města Ostravy (MMO)	Úřad městské části Ostrava-Poruba	Magistrát města Ostravy (MMO)	Úřad práce	Magistrát města Ostravy (MMO)
	Místní firmy	Spolupráce s jinými spolky	Místní firmy	Místní lékaři	Místní firmy
	Místní univerzity	Spolupráce s Biatlon Club Moravia	Místní univerzity, základní školy		Místní školy

Zdroj: vlastní zpracování podle dat z rozhovorů

Spolupráce s místními aktéry je hodně individuální, hodně záleží na tom, v jaké městské části se daný SP nachází.

SP1 zmínil spolupráci s Krajským úřadem, kterou si velmi pochvaluje, podle něj je sociální podnikání na úrovni kraje velmi dobře podporováno. Dále podnik zmiňoval spolupráci s místními univerzitami, jako například Vysoká škola Báňská, jejichž studenti pomáhají s vylepšováním technologického výrobního procesu, popřípadě i jiných inovací v rámci celého výrobního procesu.

SP2 zmínil určitý druh spolupráce s MMO či s Krajským úřadem, nejedná se však o blízkou spolupráci, do vypsání programů na podporu sociálního podnikání nepasují (nesplňují podmínky). Jako další spolupráci SP2 zmínil spolupráci s jinými spolky pro osoby se zdravotním postižením, jako např. Handyclub Ostrava, dále také spolupráce s Biatlon club Moravia, kde pomáhají v zázemí, popřípadě zajišťují hlídání dětí na závodech.

SP3 spolupracuje zejména se základními školami, do kterých dodávají zdravé svačinky, dále pak s Ostravskou univerzitou a s Impact Hub Ostrava, kde dodávají catering na akce. Nezaostává ani spolupráce s MMO a Krajským úřadem.

SP4 zmínil spolupráci pouze s Úřadem práce a lékaři v dané lokalitě, což je spojeno zejména s hledáním a získáváním zaměstnanců.

SP5 spolupracuje dle jejich slov s 60 % škol v jejich okolí, vysoká spolupráce je také s místními firmami. Pochvalují si spolupráci s MMO.

7.1.1 Doplnující otázky

První část rozhovoru, věnující se představení podniku a naplňování environmentálního a místního principu byla zakončena dvěma doplňujícími otázkami.

„Kromě těchto dotazovaných aspektů je ještě něco, co Váš sociální podnik dělá navíc?“

Tuto otázku odpověděli pouze SP1, který kromě již prezentovaných výsledků dává důraz na vzdělávání a environmentální osvětu. Jako podstatnou část vnímá také informování o tom, jak sociální podniky fungují a jak mohou nahradit klasickou formu podnikání, a SP5, který klade důraz na dodržování ekologicky šetrného chování svých zaměstnanců i mimo pracoviště, například doma nebo na akcích organizovaných tímto podnikem.

„Jak ovlivňuje dodržování environmentálního a místního principu chod a činnost podniku?“

Na rozdíl od zbytku respondentů, jediný SP2 uvedl, že dodržování těchto principů ovlivňuje podnik pozitivně. Tím, že nakupují levnější materiál od místních lidí a dodavatelů, mohou na produktech vydělat více.

SP3 uvedl náročnost v rámci apelace na zaměstnance ve formě neustálého hlídání a poučování, a pak také i větší finanční náročnost při používání ekologického obalového materiálu, podle SP4 je být 100 % ekologický velmi finančně nákladné, protože kvalitní ekologický obalový materiál může stát třeba i 150 korun.

Podle SP1 a SP5 nemá dodržování tohoto principu žádný vliv na chod podniku.

7.2 Působení na místní rozvoj na Ostravsku

Působení sociálních podniků na místní rozvoj na Ostravsku se věnuje má 4. výzkumná otázka: „*Jak přesně sociální podniky přispívají místnímu rozvoji na Ostravsku?*“.

V rámci 4. kapitoly „Sociální podnikání v České republice“, jsem se věnovala základním charakteristikám místního rozvoje na Ostravsku, v jehož rámci jsem definovala jeho základní místní problematiky. Mezi tyto problematiky, které jsou definované Ministerstvem pro místní rozvoj (2020) patří:

- *vyliďňování center měst*
- *vysoká nezaměstnanost, doprovázená růstem sociálně vyloučených skupin obyvatel*
- *nízká podnikatelská aktivita*
- *pomalejší tvorba nových pracovních míst*
- *přetrvávající zvýšená zátěž životního prostředí, vyplývající z historicky dané průmyslové orientace regionu*

V rámci rozhovorů jsem se respondentů ptala na otázku, zda si myslí, že přispívají místnímu rozvoji na Ostravsku a jakým způsobem, dále pak jestli mají v plánu modifikovat a pozměnit určité věci, které by mohly zvýšit jejich podíl na místním rozvoji a v neposlední řadě jsem se respondentů ptala také i na to, jaké problémy v rámci místního rozvoje na Ostravsku oni sami vnímají za nejpálčivější a jak by se v rámci nich mohly sociální podniky zapojit. Jejich odpovědi budu porovnávat s problematikami regionu definované MMR a ukážu, jak mohou tyto problematiky sociální podniky pomoci řešit a potlačovat.

SP1, SP2, SP3 a SP4 odpověděly na otázky, zda přispívají místnímu rozvoji, že určitě ano. SP5 nejprve odpověděl, že nemůže posoudit, nicméně téměř vzápětí svou odpověď změnil a svůj příspěvek místnímu rozvoji potvrdil.

V rámci toho, **jak konkrétně podniky přispívají místnímu rozvoji**, se výpovědi jednotlivých respondentů lišily.

SP1 uvedl jako svůj hlavní přínos práci s těžce zaměstnatelnými lidmi, přesněji řečeno: „*Snažíme se pracovat s těmi lidmi, kteří buď ztratili jakoukoli budoucnost anebo jim tu budoucnost třeba již nechce nikdo poskytnout a nechce jim dát tu šanci.*“ (rozhovor, Beck 2021). Mezi další příspěvky místnímu rozvoji uvedli také ukázkou jiného než toho

klasického způsobu podnikání, kde převládá honba za ziskem (jedná se tedy o jakousi osvětu a propagaci pro vznik dalších sociálních podniků).

SP2 svůj hlavní příspěvek místnímu rozvoji definoval taktéž v rámci zaměstnávání a pomoci znevýhodněným a nezaměstnaným lidem. Kromě toho však uvedl také přínos nových a originálních, ručně dělaných výrobků na místní trh, doprovázené propagací a návratem ke starým výrobním technikám. Další podstatný příspěvek SP2 vidí v organizaci táborů a příměstských táborů pro děti, které jsou koncipované jako řemeslné dílny, vede děti k získání vztahu k ručním pracím, a i dále děti vzdělává ve zvolených oblastech.

SP3 svůj příspěvek místnímu rozvoji vnímá prostřednictvím dodávání zdravých svačín, které splňují tzv. pamlskovou vyhlášku do škol, ve kterých chybí bufety a stravování dětí by tak probíhalo pouze prostřednictvím prodejních automatů. Kromě dodávání zdravých svačín je dle podniku podstatné také přispívání k vedení zdravého životního stylu a zdravých jídelních návyků u dětí. V neposlední řadě (stejně jako u předchozích dvou podniků) je podstatným příspěvkem také zaměstnávání znevýhodněných osob, matek samoživitelek a podobně. Společně s jejich zaměstnáváním jim napomáhají i v soukromém životě, a to v rámci hospodárnosti a finanční gramotnosti (většina zaměstnanců pochází ze sociálně vyloučené lokality).

SP4 jako svůj hlavní příspěvek místnímu rozvoji definoval pouze zaměstnávání OZP, konkrétně tedy: „*Ostrava je průmyslové město a ze zkušenosti z jiných sociálních podniků vím, že zaměstnat handicapované lidi v oblasti průmyslu opravdu nejde..., právě tím, že se vytvoří taková chráněná pracovní místa v takové oblasti, jako je průmyslová Ostrava, tak tím my přispíváme nejvíce.*“ (rozhovor, Macháčková 2021).

SP5 se nachází v problematické oblasti Ostrava-Přívoz, která je známa pro svou početnou romskou komunitu. Na základě této skutečnosti se sociální podnik kromě své vlastní podnikatelské činnosti věnuje také kultivaci prostředí, ve kterém se nachází (došlo ke zlikvidování černé skládky), dále pak k edukaci místní komunity (třídění odpadu, ...) a v neposlední řadě také informování veřejnosti a boj proti stigmatizaci lidí s duševními poruchami, kteří jsou cílovou skupinou tohoto SP.

Na otázku, zda **mají podniky v plánu modifikovat či pozměnit věci, které by mohly zvýšit jejich podíl na místním rozvoji**, byly odpovědi rozpačité. Vzhledem k současné situaci spojené s pandemií Covid-19, nemají téměř všechny SP v plánu rozšíření či jiný

rozvoj jejich služeb, hlavním cílem je především udržení stávajícího stavu.

SP1 mělo plány na rozšíření podniku, chtěli by přijmout více zaměstnanců, nicméně v současné situaci podnik řeší především finanční a provozní problémy.

SP2 má jediný cíl, a to udržení fungování podniku v této nepříznivé době. Podnik však přijímá dalšího zaměstnance a chystá se otevřít e-shop na platformě Facebook, pro snazší prodej jejich výrobků.

SP3 o žádné modifikaci momentálně neuvažuje, vzhledem k jejich oboru činnosti neexistují výrobky, jejichž výroba by se dala zefektivnit.

SP4 v rámci maloobchodního prodeje momentálně vyčkává a sleduje současnou situaci, nicméně má v plánu otevřít další maloobchodní prodejnu a také se chystá rozjet gastronomický projekt ve stylu franšízy, ve kterém by opět působily znevýhodněné osoby.

SP5 má stejně jako SP2 za hlavní cíl udržet stávající podnik nadále funkční, před pandemií Covid-19 měli v plánu přijetí dalších zaměstnanců.

Poslední otázkou, která se v rozhovoru zabývala místním rozvojem, byla o tom, **jaké problémy v rámci místního rozvoje na Ostravsku oni sami vnímají za nejpalčivější a jak by se v rámci nich mohly sociální podniky zapojit.**

SP1 označil za hlavní problémy tohoto regionu odchod obyvatel, a to zejména kvůli nedostatku pracovních příležitostí a jiných ekonomických záležitostí. Hlavním aktuálním problémem je podle SP1 chystané ukončování těžby, kvůli kterému budou tisíce lidí velmi úzké profesní kvalifikace nezaměstnaní. Právě zde se mohou uplatnit i sociální podniky, které: *„jsou hodně flexibilní, reagují flexibilně na tu aktuální společenskoekonomickou situaci oproti jiným, velkým firmám, ..., sociální podniky by měly zachytávat sociální problémy, které v daném regionu jsou a měly by se podílet na jejich řešení, i když to je samozřejmě dominantně úloha jiných subjektů.“* (rozhovor, Beck 2021).

SP2 definoval jako hlavní problém ostravského regionu nezaměstnanost, ve které se již angažují tím, že zaměstnávají osoby se zdravotním postižením. Jako další problém SP definoval spolupráci s místními úřady, která dle slov místopředsedkyně spolku chybí.

SP3 taktéž definoval jako jeden z hlavních problémů regionu vysokou nezaměstnanost. *„Každý sociální podnik je dobrý, když zaměstnává osoby, které jsou už i tak hůře*

uplatnitelné na trhu práce, nehledě na to, že větší část našich zaměstnanců tvoří lidé, kteří do té doby pracovali pokaždé na černo anebo na krátkodobou dohodu.“ (rozhovor, Cyrusová 2021). Jako řešení tohoto problému se zaměstnáváním tzv. „na černo“ nabízí SP všem svým zaměstnancům práci na hlavní pracovní poměr (dále jen „HPP“) a celkovou pracovní stabilitu.

SP4 stejně jako SP2 uvedl jako hlavní nedostatek nízkou spolupráci s úřady a veřejné správy se sociálními podniky. Podle něj by se sociální podniky mohly do veřejné správy zapojovat například úklidovými službami, údržbou veřejné zeleně apod.

SP5 stejně jako SP2 a SP4 uvedl hlavní problém v samosprávě, konkrétně v rámci Městského obvodu Moravská Ostrava a Přívoz, který dle slov respondentky zvýhodňoval jiné, ne sociálně zaměřené podniky.

Pro shrnutí tedy mohu říct, že každý ze zkoumaných SP přispívá místnímu rozvoji jinak, většinou záleží na lokalitě, ve které se podnik nachází. Obecně však můžeme říct, že výrazně přispívají hlavně tím, že v regionu (který je známý pro svou vyšší nezaměstnanost oproti ostatním), zaměstnávají znevýhodněné osoby, které by si na volném trhu práce hledali zaměstnání velmi těžce. Přispívají tak ke snižování nezaměstnanosti, popřípadě edukaci těchto lidí k návratu do „normálního“ způsobu života. Dalším výrazným příspěvkem je vznik nových pracovních míst, kdy jeden z podniků sám připustil možnou angažovanost v rámci budoucího ukončování těžby uhlí v dolech na Ostravsku. V rámci dodržování environmentálních a ekologických principů se podniky angažují také v řešení zvýšené zátěže životního prostředí. Svým podnikání nepřispívají ke znečištění životního prostředí.

7.3 Podpora sociálních podniků Magistrátem města Ostravy

Tomuto tématu se věnuje má 5. a zároveň poslední výzkumná otázka: *„Jakým způsobem město Ostrava podporuje činnost sociálních podniků?“*.

Tato výzkumná otázka vyvstala až v průběhu samotného získávání dat a přišla mi jako zajímavý dodatek k fungování sociálních podniků na Ostravsku. Sociálních podniků jsem se ptala na to, zda získávají od Magistrátu města Ostravy finance (například ve formě dotací), popřípadě jinou podporu, a dále jsem se ptala také na to, zda MMO využívá jejich služeb či výrobků.

SP1 obdrželo v roce 2020 mimořádnou finanční pomoc od MMO, v souvislosti s pandemií Covid-19. Jednalo se o program vypsaný pro malé a střední podniky, nikoliv pouze pro sociální podniky. O žádném jiném centrálním systematickém programu pro SP neví. S žádnou podporou, která by byla cílená na SP v Ostravě se SP1 nesetkal, což považuje za škodu. O využívání jejich služeb městem Ostrava se respondent nezmínil.

SP2 má na podporu sociálního podnikání Magistrátem města Ostravy odlišný názor. Podle něj vypisuje MMO každý rok na podzim dotace na rok následující. Má je speciálně pro sociální podniky a sociální oblast. „*Ta sociální oblast bohužel získává více peněz, a navíc je tam poměrně vysoká spoluúčast, kdy je to 50 % a více. Myslím si, že to není úplně dobře, spoluúčast by neměla být tak vysoká.*“ (rozhovor, Gřešková 2021). V rámci využívání služeb městem Ostrava byl tento sociální podnik osloven dvakrát pro zaplnění stánku na Prokešově náměstí (před radnicí města Ostravy) při rozsvěcení vánočního stromku. SP2 tak dva roky po sobě prodávalo v těchto stáncích, o jiných podporách se podnik nezmínil.

SP3 si spolupráci s městem Ostrava velmi pochvaluje: „*Myslím si, že podpora sociálních podniků u nich hraje docela důležitou a významnou roli, což jsme mohli poznat i při opakované komunikaci a jednáních, kdy nám ta podpora byla vyjádřena jak slovně, tak formou dotačních prostředků.*“ (rozhovor, Cyrusová 2021). MMO taktéž využívá i služeb tohoto sociálního podniku, a to ve formě objednávek cateringových a jiných služeb.

SP4 dle rozhovoru nespolupracuje s MMO, vzhledem k tomu, že má tento podnik své sídlo v Pardubickém kraji a v Ostravě provozuje pouze jednu ze svých maloobchodních prodejen, čerpá dotace a další podpory právě z Pardubického kraje.

Podle **SP5** MMO speciálně sociálním podnikům nepomáhá, přispívá však všem na zaměstnávání osob se zdravotním postižením (i neziskovým organizacím). SP5 realizovalo 20 % všech svých zakázek v roce 2020 právě pro město Ostrava a jeho městské obvody. Mimo pandemii Covid - 19 se jednalo i o 40 % ze všech zakázek ročně. S MMO má sociální podnik dobrou zkušenost. MMO od nich odebírá reklamní předměty pro město Ostrava, dále spolupracují s ostravským informačním servisem a v neposlední řadě jsou také zváni na společenské akce typu rozsvěcení vánočního stromu, dny otevřených dveří a podobně.

8 Diskuse

Tato kapitola se bude věnovat rozboru výsledků této práce. Bude zde rozpracováno naplnění stanovených cílů a výzkumných otázek, které budou proloženy vlastním komentářem a adekvátními výzkumy z České republiky i ze světa.

Výsledky šetření a všech výzkumných otázek, které jsem si pro tuto práci nastavila, byly podrobně prezentovány v kapitolách 6 a 7. V této části budou postupně rozebrány oba výzkumné cíle.

Výzkumný cíl: *„Identifikovat sociální podniky ve městě Ostrava a na základě této identifikace popsat naplňování jejich environmentálních a místních principů sociálního podnikání.“* se podařilo naplnit v obou jeho částech. Na základě stránky České sociální podnikání, se kterou jsem již v této práci pracovala v podobě studie *„Vyhodnocení dotazníkového šetření 2019“* (Francová a Fraňková 2019) a také shrnující práce *„Katalog sociálních podniků“* (Kurková et al. 2020) společně s webovým prohlížečem, jsem se snažila identifikovat co nejvíce SP vyskytujících se v Ostravě a nejbližším okolí. Absence centrálního registru těchto podniků je jednou z hlavních překážek v jejich vyhledávání. Kvůli tomu se tak mohlo stát, že jsem některé sociální podniky nenašla a tím pádem nezařadila do tabulky, která se věnuje jejich shrnutí a popisu. Absence centrální databáze, věnující se mapování všech sociálních podniků v ČR byla také častou připomínkou dotazovaných SP. Takový registr je však velmi úzce spojen s připravovaným legislativním uchopením (návrh zákona o sociálním podnikání). Veškeré identifikované podniky v Ostravě a nejbližším okolí jsou uvedeny v příloze č. 1.

Popis naplňování jejich environmentálních a místních principů pro sociální podnikání bylo provedeno na základě pěti aspektů. Správnost naplňování environmentálního a místního principu lze velmi dobře ukázat také u oficiální definice jednotlivých principů pro sociální podnikání, definované nestátní neziskovou organizací TESSEA. Environmentální a místní princip by měl být naplňován těmito činnostmi: přednostní uspokojování potřeb místní komunity a místní poptávky, využívání přednostně místních zdrojů, zohledňování environmentálních aspektů výroby i spotřeby a spolupráce sociálního podniku s místními aktéry (TESSEA 2011).

Při komparaci těchto podmínek s výsledky mého šetření v podkapitole 7.1, můžeme vidět, že všechny zkoumané podniky splňují tento princip ve všech oblastech

a podmínkách. U SP4 byl jediný problém v tom, že se jedná o SP se sídlem jinde než v Ostravě, tedy část místních principů je naplňována tam, a ne v Ostravě.

Pro další komparaci výsledků budu používat také dotazníkové šetření z roku 2019 (Francová a Fraňková 2019, s. 20–23). Podle něj splňovalo z celkového počtu 164 zkoumaných podniků environmentální princip 87 % sociálních podniků na zelenou (výbornou) barvu a 12 % sociálních podniků na žlutou (dobrou) barvu. Červenou, tedy nesplňující požadavky environmentálního principu obsadilo pouze 1 % ze všech zkoumaných SP. Podobně tomu tak je i u místního principu, kde 95 % všech zkoumaných SP splňuje požadavky místního principu na zelenou barvu, 5 % SP na žlutou barvu a 0 % podniků, tedy ani jeden ze zkoumaných neobdržel červenou barvu.

Otázky, na které podniky v tomto šetření odpovídaly, byly podobné mým zvoleným aspektům, které jsou uvedeny v podkapitole 7.1. Z tohoto důvodu tak můžeme říct, že výsledky šetření z roku 2019 téměř odpovídají mým výsledkům, je však nutné brát ohled na to, že mé výzkumné šetření se zabývalo pouze 5 podniky, takže se jedná o velmi malý vzorek oproti 164 zkoumaným podnikům v šetření z roku 2019.

Druhým výzkumným cílem je: **„Zhodnotit, jak konkrétně sociální podniky přispívají místnímu rozvoji na Ostravsku.“** Skutečnost, že sociální podniky přispívají místnímu rozvoji, ukazují mnohé výzkumy. Jedním z nich je studie *„Boosting Social Entrepreneurship and Social Enterprise Creation Unlocking the Potential of Social Enterprises in the Czech Republic.“* (Galera et al. 2016). Podle této studie hrají sociální podniky klíčovou roli právě na místní úrovni, kdy na jejich příznivý dopad na sociální a ekonomický rozvoj můžeme pohlížet z různých hledisek. Jedná se například o to, že poskytují služby a zboží obecného zájmu, které doplňuje služby poskytované veřejným sektorem a dále pak, že vytvářejí nová pracovní místa zejména pro znevýhodněné jednotlivce a přispívají ke zvýšení sociálního kapitálu na místní úrovni. Toto tvrzení podporují jak výsledky mého výzkumného šetření, tak také i dokument *„Policy Brief on Scaling the Impact of Social Enterprises“* (Galitopoulou et al. 2015). Tento dokument se věnuje škálování dopadu sociálních podniků. Podle tohoto dokumentu jsou sociální podniky soustředěny hlavně v konkrétních oblastech místního kontextu a nejsou tedy rovnoměrně rozloženy v rámci jednotlivých zemí a mezi nimi, jako tomu tak je u běžných firem nesociálního typu. Nejen, že potenciál SP není zdaleka tak plně realizován, ale rychle rostoucí a stále více diverzifikované sociální potřeby a otázky životního prostředí

vyžadují jejich stále podstatnější přítomnost k jejich řešení. Sociální podniky jsou v tomto velmi flexibilní, potvrzuje to i teorie sociálních inovací (viz podkapitola 3.3), na základě které jsou sociální podniky vhodným nástrojem pro vytváření nových inovativních metod pro moderní a efektivní řešení potřeb okolí a celkově problémů v dané lokalitě (Vyskočil 2014, s. 26–27). U zkoumaných podniků jsem se setkala s vlastní iniciativou ve tvorbě nových inovací, které napomáhají rozvoji výroby a které přispívají ke snižování environmentální zátěže podniku k okolí.

Působení na místní rozvoj v dané lokalitě funguje vzájemně s dodržováním environmentálního a místního principu sociálního podnikání. Jak můžeme vidět v podkapitole 7.2, kde se věnuji prezentování výsledků mé 4. výzkumné otázky, každý SP, který se zúčastnil tohoto výzkumného šetření vytváří pracovní místa pro znevýhodněné osoby, čímž přispívá ke snižování nezaměstnanosti v regionu, který je považován za jeden s nejvyšší nezaměstnaností v ČR, hned po Karlovarském a Ústeckém kraji (ČSÚ 2021). Celkově mé zkoumané sociální podniky zaměstnávají 40 znevýhodněných zaměstnanců, kteří by bez fungování těchto sociálních podniků zůstali nejspíš nezaměstnaní a nedocházelo by k rozvoji po jejich psychické či fyzické stránce.

Podle tiskové zprávy Úřadu práce ČR a MPSV o stavu nezaměstnanosti v ČR ze srpna 2020, je nejvíce pracovních míst pro OZP orientováno v oblasti ostražky a ochrany, uklízeče, pracovníků informačních služeb či pracovníků v call centrech (Beránková 2020, s. 3). Na této informaci můžeme vidět, že kromě samotného zaměstnání OZP, má velký význam i oblast tohoto zaměstnání. Všechna pracovní místa uvedená v dokumentu Úřadu práce a MPSV, byla bez jakékoli nutnosti vzdělání, jedná se o jednoduché práce, při kterých člověk nerozvíjí žádné schopnosti. Na rozvíjení těchto schopností kladou důraz právě sociální podniky, pro které je důležitý jak rozvoj pracovních kompetencí, tak také i osobních, a to v rámci socializace či resocializace (viz podkapitola 3.1) do běžného života.

V průběhu šetření vyvstala nová výzkumná otázka: „*Jakým způsobem město Ostrava podporuje činnost sociálních podniků?*“. Tato otázka by mohla být námětem pro jinou bakalářskou či diplomovou práci. Spolupráce města Ostravy a sociálních podniků jsem mohla zhodnotit pouze na základě výpovědi respondentů z oblasti SP, protože najít úředníka, který se na MMO věnuje sociálním podnikům nebylo snadné. Na základě této

skutečnosti jsem se rozhodla na tuto výzkumnou otázku odpovědět pouze z jednoho úhlu pohledu a to z respondentova úhlu pohledu. I přesto se však sociální podniky v odpovědích neshodly a z toho můžeme vyvodit, že spolupráce je především individuální a záleží na každém sociálním podniku, jak bude aktivní a bude s MMO spolupracovat, centrální podpora však chybí.

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala tématem sociálního podnikání, se zaměřením na oblast města Ostravy a nejbližšího okolí. Poznatky a informace jsem čerpala ze studia odborné literatury, dokumentů a především z dat získaných z rozhovorů s 5 zástupci sociálních podniků na Ostravsku.

Hlavním cílem práce bylo zmapování sociálních podniků na Ostravsku a u vybraných podniků, které souhlasily s výzkumným šetřením popsat detailněji jejich obor činnosti, společenské poslání a převážně pak naplňování environmentálního a místního principu pro sociální podnikání. Na základě principů, které jsou definovány nestátní neziskovou organizací TESSEA, jsem vytvořila pět aspektů na základě kterých jsem zjišťovala naplňování těchto aspektů, a to do hloubky.

Výzkumné šetření ukázalo, že se v Ostravě a blízkém okolí nachází zhruba 12 sociálních podniků, z nichž 5 se stalo součástí tohoto výzkumného šetření. Vybrané podniky se věnují textilnímu průmyslu (recyklace a upcyklace materiálu), dále pak také výrobě dřevařských či kartonářských výrobků, gastronomii a maloobchodnímu prodeji. Společenské poslání je velmi individuální záležitost, pro shrnutí však můžeme říct, že se v každém poslání objevovala myšlenka zaměstnávání znevýhodněných osob, které mají problém se zapojením se na volný trh práce, dále pak také edukace těchto zaměstnanců, popřípadě také environmentální přínos podniku okolí. Naplňování environmentálního a místního principu jsem zhodnocovala podle již zmiňovaných principů definovaných organizací TESSEA a také podle výsledků šetření sociálních podniků z roku 2019. Výsledky v této části nebyly nijak výrazně překvapivé, všechny zkoumané podniky se zkoumanými aspekty zabývají a snaží se je co nejvíce efektivně naplňovat. Podniky přicházejí také s vlastními inovacemi, které snižují ekologickou zátěž podniku. Jako příklad můžeme uvést vlastní ekologický obalový materiál, který si jeden ze zkoumaných SP vyrábí, dále například aktivní kultivace prostředí, ve kterém se podnik nachází, popřípadě omezení tisku, či inovativní výroba, při které se produkuje téměř nulový odpad. Při tvorbě nových inovací spolupracují sociální podniky také s místními univerzitami a dalšími firmami či sociálními podniky. Z dotazování vyplynulo, že dodržování environmentálního a místního principu je hlavně o motivaci a kromě ekologického obalového materiálu se nejedná o větší finanční zátěž pro fungování podniku (někdy se

může jednat i o pravý opak a dodržování těchto principů může podnik ovlivňovat pozitivně i v jiných oblastech).

Druhým výzkumným cílem bylo popsat, jak vybrané sociální podniky působí na místní rozvoj. Tento výzkumný cíl jsem posuzovala na základě dokumentů, které se k místnímu rozvoji vztahují a definují hlavní problémy v oblasti města Ostravy. Na základě výpovědí respondentů jsem pak následně tyto informace porovnávala a obecně vyhodnotila jejich přínos.

Hlavním přínosem je zaměstnávání 40 zdravotně znevýhodněných osob, které by bez vybraných sociálních podniků zůstaly nezaměstnané, či by vykonávali podřadné práce, které by jim nenapomáhaly k přípravě na návrat se na volný trh práce. Tím, že sociální podniky dodržují kromě sociálního a ekonomického také i environmentální a místní princip sociálního podnikání, nepřispívají k ničení životního prostředí na Ostravsku, tedy v historicky průmyslově orientované a už tak znečištěné oblasti. Odebíráním materiálu a surovin od místních podnikatelů a dodavatelů podporují místní podnikání, a to i přes to, že by materiál ze zahraničí vyšel mnohem levněji. Vytvářením ručně dělaných výrobků a podporou starých řemesel, organizací dětských edukačních táborů a dodáváním zdravých, vyvážených svačín do škol přispívají ke zdravému životnímu stylu dětí a mládeže.

V první části práce jsem se věnovala vysvětlení klíčových pojmů pro správné pochopení tématu. Mezi tyto pojmy patří sociální podnik a sociální podnikání, dále místní rozvoj a v neposlední řadě jsem se věnovala vymezení tří principů (prospěchů) sociálního podnikání, konkrétně principu sociálnímu, ekonomickému a environmentálnímu a místnímu. Dodržování těchto principů je klíčové pro to, aby byl podnik označován za sociální. Tato práce se zaměřuje především na princip environmentální a místní, i přesto je však pro komplexní pochopení tématu lepší definování všech tří principů. Kromě klíčových pojmů jsem v této části práce uvedla také zvolené výzkumné cíle a výzkumné otázky, na které jsem v průběhu šetření hledala odpovědi.

V kapitole „Přehled stavu poznání“ jsem se věnovala pohledu na sociální podniky z výzkumného hlediska, uvedla jsem několik studií a odborných článků, které se tomuto tématu věnují. V následující kapitole „Teoretická východiska“ jsem uvedla 3 teorie, popřípadě koncepty, které se k tématu vztahují a pomáhají rozvíjet výzkumné otázky. Jedná se o teorii socializace a resocializace, která hovoří o návratu lidí zpět do

společenského života (v tomto kontextu pracovního života), dále pak konceptu společenské odpovědnosti firem, který může být vztahován i na běžný způsob podnikání, ale jeho základy byly použity pro formování základů a principů sociálního podnikání. Jako poslední jsem uvedla teorii sociálních inovací, která se zabývá hledáním inovativních řešení pro konkrétní sociální problémy.

Kapitola „Sociální podnikání v České republice“ poskytuje věcný kontext pro popis toho, jak sociální podniky u nás fungují, jaká je jejich historie, legislativní uchopení, dále pak základní charakteristiky sociálních podniků v Česku a pak také konkrétněji i v Ostravě a přilehlém okolí. V závěru kapitoly také definuji místní rozvoj na Ostravsku a pomocí výzkumů a dokumentů definuji základní problémy, které se na Ostravsku vyskytují. Na tuto kapitolu navazuje kapitola „Data a metody“, která se věnuje metodologickému vymezení práce a provedenému výzkumu. Kapitola 6 a 7 se již věnuje prezentaci vybraných sociálních podniků a výsledků výběrového šetření. Výsledky jsou prezentovány postupně, podle výzkumných otázek a v navazující části „Diskuse“ jsem všechny výsledky diskutovala s ohledem na další nalezená data a výzkumy.

Jako hlavní přínos práce považuji zmapování sociálních podniků na Ostravsku, kterému se dle mých informací ještě žádný výzkum (popřípadě bakalářská či diplomová práce) nevěnuje. Tato práce ukazuje, jak sociální podniky přispívají místnímu rozvoji a jak je jejich existence důležitá. Ukazuje zásadní rozdíly ve vnímání a prospěchu různých forem podnikání. Poukazuje také na to, jak jsou sociální podniky v očích společnosti neznámou věcí a chystaný zákon o sociálním podnikání by k rozšíření jejich povědomosti mohl výrazně přispět.

Tato práce může být podkladem pro další konkrétnější zkoumání Ostravska ve spojení se sociálním podnikáním. Za bližší zkoumání by stál také vztah mezi Magistrátem města Ostravy a sociálními podniky, který se mi nepodařil blíže prozkoumat, a to zejména z nedostatku kapacity. Jedná se o příliš obsáhlé téma, které by zasloužilo širší výzkum, třeba v podobě diplomové práce.

Summary

This bachelor's thesis dealt with the topic of social entrepreneurship, focusing on the area of the city of Ostrava and the nearest surroundings. I gained knowledge and information from the study of professional literature, documents and especially from data obtained from interviews with 5 representatives of social enterprises (SE) in the Ostrava region.

The main goal of the work was to map social enterprises in the Ostrava region and for selected enterprises that agreed with the research, describe in more detail their field of activity, social mission and mainly the fulfilment of environmental and local principles of social entrepreneurship.

The research showed that there are about 12 social enterprises in Ostrava and the surrounding area, 5 of which became part of this research. Selected enterprises are engaged in the textile industry (recycling and upcycling of material), as well as the production of wood or cardboard products, gastronomy, and retail sales. The social mission is a very individual matter, but in summary, we can say that in each mission there was the idea of employing disadvantaged people who have a problem with participating in the free labour market, as well as education of these employees, or environmental benefits. I evaluated the fulfilment of the environmental and local principle according to the principles defined by the TESSEA organization and also according to the results of the survey of social enterprises from 2019.

The results in this part were not significantly surprising, all the examined companies deal with the examined aspects and try to fulfil them as effectively as possible. Businesses also come up with innovations that reduce the company's environmental burden. As an example, we can mention their ecological packaging material, which one of the examined SE produces, as well as active cultivation of the environment in which the company is located, or restrictions on printing, or innovative production that produces almost zero waste. Social enterprises also work with local universities, other companies, or social enterprises to create more innovations. The survey showed that compliance with the environmental and local principle is mainly a motivation and in addition to ecological packaging material is not a greater financial burden for the operation of the company (sometimes it can be the exact opposite and compliance can positively affect the company in other areas).

The second research goal was to describe how selected social enterprises affect local development. I assessed this research goal based on documents that relate to local development and define the main problems in the area of the city of Ostrava. I compared information from the statements of the respondents with the documents and generally evaluated their benefits.

The main benefit is the employment of 40 disadvantaged people who would remain unemployed without social enterprises or would perform menial work that would not help them prepare to return to the free labour market. By observing not only the social and economic but also the environmental and local principle of social entrepreneurship, social enterprises do not contribute to the pollution of the environment in the Ostrava region, i.e., in a historically industrially oriented and already polluted area. By taking materials and raw materials from local entrepreneurs and suppliers, they support local business, even though the material would come from abroad much cheaper. They contribute to a healthy lifestyle by creating handmade products and supporting old crafts, organizing children's education camps, and supplying healthy, balanced snacks to schools.

Použitá literatura

ASMALOVSKIJ, Alexandr a Tomáš SADÍLEK, 2016. Současnost sociálního podnikání v České republice a na Slovensku. *Sociológia* [online]. 2016(Vol. 48). ISSN 1336-8613. Dostupné z: <https://docplayer.cz/25060653-Soucasnost-socialniho-podnikani-v-ceske-republice-a-na-slovensku.html>

BECK, Ing. Vojtěch, 2021. Rozhovor, Sociální podnik BOTUMY.

BERÁNKOVÁ, Kateřina, 2020. *Nezaměstnanost zůstala v srpnu na červencových 3,8 %, počet uchazečů mírně klesl* [online]. 2020. B.m.: Úřad práce ČR, MPSV. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/1248138/03_09_2020_TZ_Nezamestnanost_zustala_v_srpnu_na_cervencovych_cislech.pdf/619e2cc4-7035-fca5-8922-a499468355d3

BORNSTEIN, David a Susan DAVIS, 2010. *Social entrepreneurship: what everyone needs to know*. New York: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-539633-1.

CYRUSOVÁ, Kateřina, 2021. Rozhovor, Sociální podnik Melivita.

ČSÚ, 2020. Charakteristika okresu Ostrava-město | ČSÚ v Ostravě. *Český statistický úřad* [online] [vid. 2021-03-01]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xt/charakteristika_okresu_ostrava_mesto

ČSÚ, 2021. Podíl nezaměstnaných osob v krajích k 31. 3. 2021. *Český statistický úřad* [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xc/mapa-podil-kraje>

DEES, J. Gregory, 2001. *The Meaning of „Social Entrepreneurship“* [online]. B.m.: CASE. Dostupné z: https://centers.fuqua.duke.edu/case/wp-content/uploads/sites/7/2015/03/Article_Deess_MeaningofSocialEntrepreneurship_2001.pdf

DOHNALOVÁ, Marie, Lenka DEVEROVÁ a Romana ŠLOUFOVÁ, 2012. *Sociální ekonomika, sociální podnikání: podnikání pro každého*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-269-3.

DOHNALOVÁ, Marie a Ladislav PRŮŠA, 2011. *Sociální ekonomika*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-573-1.

DOŘIČÁKOVÁ, Šárka a René PASTRŇÁK, 2017. *Aktuální otázky sociálního podnikání v České republice*. Vydání: první. Ostrava: Ostravská univerzita. ISBN 978-80-7464-969-1.

ERGOTEP, 2021. *Ergotep* [online] [vid. 2021-03-16]. Dostupné z: <https://www.ergotep.cz/cs/>

FRANCOVÁ, Petra a Eva FRAŇKOVÁ, 2019. *Vyhodnocení dotazníkového šetření sociálních podniků v ČR 2019* [online]. 2019. B.m.: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Dostupné z: https://ceske-socialni-podnikani.cz/images/pdf/Vyhodnoceni_dotaznikove_setreni_2019.pdf

FRAŇKOVÁ, Eva, EUROPEAN COMMISSION a Social Affairs and Inclusion DIRECTORATE-GENERAL FOR EMPLOYMENT, 2019. *Social enterprises and their ecosystems in Europe: country report: Czech Republic*. [online]. B.m.: Publications Office of the European Union [vid. 2021-01-04]. ISBN 978-92-79-97911-8. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2767/600912>

GALERA, Giulia, Yiorgos ALEXOPOULOS, Antonella NOYA a Lou AISENBERG, 2016. *Boosting social entrepreneurship and social enterprise creation Unlocking the potential of social enterprises in the Czech Republic* [online]. B.m.: Local Economic and Employment Development (LEED project). Dostupné z: <https://www.oecd.org/cfe/leed/Czech%20Republic%20Report%20%2006.03.17-FINAL.pdf>

GALITOPOULOU, Stellina, Antonella NOYA, Flaviano ZANDONA a Giulia GALERA, 2015. *Policy brief on scaling the impact of social enterprises: policies for social entrepreneurship*. [online]. LU: Publications Office of the European Union [vid. 2021-04-13]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2767/45737>

GRĚŠKOVÁ, Mgr. Hana, 2021. Rozhovor, Sociální podnik SEN plus.

HENDL, Jan, 2016. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 4. Praha: Portál, s.r.o. ISBN 978-80-262-0982-9.

HYÁNEK, Vladimír a Mirka WILDMANNOVÁ, 2018a. *Sociální podnikání - TEORIE, VYMEZENÍ, DEFINICE, VZTAHY* [online]. 2018. B.m.: Asociace nestátních neziskových organizací ČR. Dostupné z: <http://anno-cr.cz/wp-content/uploads/2018/08/Vladim%C3%ADr-Hy%C3%A1nek-a-Mirka-Wildmannov%C3%A1-1.pdf>

HYÁNEK, Vladimír a Mirka WILDMANNOVÁ, 2018b. *Sociální podnikání: EKONOMICKÉ A SOCIÁLNÍ DOPADY* [online]. 2018. B.m.: Asociace nestátních neziskových organizací ČR. Dostupné z: <http://anno-cr.cz/wp-content/uploads/2018/08/Vladim%C3%ADr-Hy%C3%A1nek-a-Mirka-Wildmannov%C3%A1-3.pdf>

KNOTOVÁ, Dana, 2014. *Úvod do sociální pedagogiky: studijní texty pro studenty oboru sociální pedagogika*. B.m.: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-7077-6.

KRABIČKY VD, k, 2021. *O nás | Krabičky VD eshop* [online] [vid. 2021-03-16]. Dostupné z: <http://eshop.krabickyvd.cz/cz/o-nas.html>

KUNZ, Vilém, 2012. *Společenská odpovědnost firem*. B.m.: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-7703-0.

KURKOVÁ, Gabriela a Petra FRANCOVÁ, 2012. *Manuál: jak založit sociální podnik*. Praha: P3 - People, Planet, Profit. ISBN 978-80-260-4042-2.

KURKOVÁ, Gabriela, Monika ŠIKULOVÁ, Petra FRANCOVÁ, Eliška ONDŘEJOVÁ a Agata JUŘÍČKOVÁ, 2020. *Katalog sociálních podniků* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. ISBN 978-80-7421-218-5. Dostupné z: https://sovz.cz/wp-content/uploads/2020/05/katalog-socialnich-podniku_web.pdf

LUKŠA, Lukáš, 2020. Počet obyvatel ve správním obvodu statutárního města Ostravy. *Ostrava.cz* [online] [vid. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.ostrava.cz/cs/urad/hledam-informace/aktualni-informace/pocet-obyvatel-ve-spravnim-obvodu-statutarniho-mesta-ostravy/>

MAGISTRÁT MĚSTA OSTRAVY, 2020. ITI Ostravsko » Co je ITI? *Integrovaná teritoriální investice Ostravské aglomerace* [online]. [vid. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://itiostravsko.cz/iti/co-je-iti/>

MACHÁČKOVÁ, Lucie, 2021. Rozhovor, Sociální podnik Ergotep.

MARKUSOVÁ, Renata, 2017. *Resocializace*. B.m.: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

MATOUŠEK, Oldřich, 2008. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-502-8.

MELIVITA, 2020. *Melivita - Chytrá svačina* [online]. [vid. 2021-03-16]. Dostupné z: https://chytrasvacina.cz/kdo_jsme/

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, 2020. *Ostrava* [online] [vid. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/microsites/uzemni-dimenze/ud-typy/starau-d/integrované-nastroje/iti/ostravska-metropolitni-oblast>

MPSV, 2020. Adresář sociálních podniků. *České sociální podnikání* [online]. Dostupné z: <https://ceske-socialni-podnikani.cz/adresar-socialnich-podniku>

MPSV, 2021. České sociální podnikání - Otázky a odpovědi. *České sociální podnikání* [online]. Dostupné z: <https://ceske-socialni-podnikani.cz/socialni-podnikani/otazky-a-odpovedi>

NIKLOVÁ, Lenka, 2021. Rozhovor, Sociální podnik Krabičky.

PLACEK, Michal, Gabriela VACEKOVÁ, Maria Murray SVIDRONOVA, Juraj NEMEC a Gabriela KORIMOVA, 2021. The evolutionary trajectory of social enterprises in the Czech Republic and Slovakia. *Public Management Review* [online]. 1–20. ISSN 1471-9037, 1471-9045. Dostupné z: doi:10.1080/14719037.2020.1865440

REICHEL, Jiří, 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3006-6.

SEN PLUS, 2021. *SEN plus, z. s.* [online]. [vid. 2021-03-16]. Dostupné z: <http://senplus.cz/>

SILVERMAN, David, 2005. *Ako robiť kvalitatívny výskum: praktická príručka*. Bratislava: Ikar. ISBN 80-551-0904-4.

SIROVÁTKA, Tomáš a Bent GREVE, ed., 2014. *Innovation in social services: the public-private mix in service provision, fiscal policy and employment*. Farnham, Surrey, UK: Ashgate Pub. Limited. ISBN 978-1-4094-6347-4.

STEJSKAL, Jan a Jaroslav KOVÁRNÍK, 2009. *Regionální politika a její nástroje*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-588-2.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ, 2014. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0644-6.

ŤAŽKÁ, Karolína, 2020. O nás. *BOTUMY* [online] [vid. 2021-03-16]. Dostupné z: <https://botumy.cz/>

TESÁREK, Karolína, 2021. O asociaci. *Asociace společenské odpovědnosti* [online]. Dostupné z: <https://www.spolecenskaodpovednost.cz/o-asociaci/>

TESSEA, 2011. DEFINICE A PRINCIPY SOCIÁLNÍHO PODNIKU. *Tematická síť pro sociální ekonomiku - TESSEA* [online]. Dostupné z: <https://www.tessea.cz/tessea-o-nas/definice-a-principy-socialniho-podnikani>

VEXLEROVÁ, Martina, Magdaléna STEINEROVÁ a David MAKOWSKI, 2008. *Koncept CSR v praxi - průvodce odpovědným podnikáním* [online]. 2008. B.m.: ASPRA a.s. Dostupné z: <http://files.luciekuldova.webnode.cz/200000050-0a09d0a624/Koncept%20CSR%20v%20praxi.pdf>

VYSKOČIL, Marek, 2014. *PODKLAD PRO KONCEPCI POLITIKY VLÁDY VŮČI NNO DO ROKU 2020 - Sociální podnikání* [online]. 2014. B.m.: Centrum pro výzkum neziskového sektoru (CVNS). Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_vyskocil_pro_web.pdf

Seznam příloh

Příloha č. 1: Seznam sociálních podniků v Ostravě a přilehlém okolí (tabulka)

Příloha č. 2: Scénář rozhovoru (dokument)

Příloha č. 3: Teze bakalářské práce (dokument)

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Seznam sociálních podniků v Ostravě a přilehlém okolí

Sociální podniky nalezené v adresáři České sociální podnikání:

Název	Místo	Obor činnosti	Právní forma
Averitas	Ostrava, Polanka nad Odrou	Prodej regionálních výrobků, obchodní činnost, údržba zeleně, doprava	Společnost s ručením omezeným
Charita Hrabyně	Ostrava – Hrabyně	Technické služby a údržba, prodej výrobků a služeb, poštovní a balíkové služby v rámci provozovatele Pošty Partner	Evidované církevní právnické osoby
Charita sv. Alexandra	Ostrava – Kunčičky	Kompletace a kontrola kvality, propagační a dárkové předměty, odpady a recyklace, textilní dílna	Evidované církevní právnické osoby
ReShare Collecting, Armáda spásy	Ostrava – Centrum	Sběr oblečení a následná recyklace.	Spolek
SEN plus	Ostrava – Poruba	Textilní dílna, upcylace oblečení	Spolek
Ergotep – provozovna Tescoma	Ostrava – Zábřeh	Maloobchodní prodej značky Tescoma	Družstvo
Botumy	Ostrava – Poruba	Textilní, dřevařská a šicí dílna, Fitko pro mozek	Společnost s ručením omezeným
Melivita	Slezská Ostrava	Výroba a dodávání zdravých svačín do škol, catering	Společnost s ručením omezeným

Sociální podniky nalezené mimo adresář:

Název	Místo	Obor činnosti	Právní forma
Krabičky	Ostrava – Přívoz	Kartonážní, papírová dílna	Výrobní družstvo
Sociální Družstvo NAPROTI	Ostrava – Centrum	Provoz Mléčného baru NAPROTI	Družstvo
Unika Relax Ostrava	Ostrava – Hrabůvka	Masérské centrum	Společnost s ručením omezeným
Porubská Kafrárna	Ostrava – Poruba	Provoz kavárny	Společnost s ručením omezeným

SCÉNÁŘ POLOSTRUKTUROVANÉHO ROZHOVORU:

1. ČINNOST/PRINCIPY SP

- Můžete mi prosím zkonkretizovat činnost a fungování sociálního podniku?
- Jaké je poslání (smysl) Vašeho podniku?
- Jaké byly hlavní důvody k založení Vašeho sociálního podniku?
  - Uspokojení poptávky, mezera na trhu, čistě sociální záměr (pomoc společnosti, místnímu rozvoji, ...)
- Proč považujete Váš podnik za sociální?
- Jakými způsoby naplňujete tato kritéria (principy) pro fungování sociálního podniku? Konkrétní příklady
  - Sociální – Sociální princip (prospěch) je založen zejména na zaměstnávání a začleňování osob se zdravotním znevýhodněním na trh práce, účast zaměstnanců na chodu podniku, možnost zapojování se do něj, důraz na rozvoj pracovních kompetencí zaměstnanců.
  - Ekonomické – Ekonomický princip (prospěch) spočívá především v tom, že většina zisků daného sociálního podniku by měla být využita pro rozvoj podniku nebo pro naplňování vybraných veřejně prospěšných cílů a také by měl být podnik schopný zvládat ekonomická rizika.
- Jakým způsobem naplňujete environmentální, či místní princip pro sociální podnikání? Můžete popsat, jak u Vás fungují v praxi? (konkrétní dodavatelé, ...)
  - Zohledňování environmentálních aspektů výroby i spotřeby,
  - ekologické likvidování odpadů,
  - orientace na lokální potřeby, místní poptávku,
  - upřednostňování místních zdrojů (zaměstnanci, dodavatelé),
  - spolupráce s místními aktéry (veřejně-političtí aktéři, místí firmy, ...)
- Kromě výše zmiňovaných aspektů, je ještě něco jiného, co byste chtěli v rámci environmentální a místní oblasti doplnit? Něco, co Váš podnik dělá v této oblasti ještě navíc?
- Jak ovlivňuje dodržování environmentálních a místních principů chod a vliv na činnost Vašeho podniku?

2. MÍSTNÍ ROZVOJ

- Myslíte si, že přispíváte místnímu rozvoji na Ostravsku? A jakým způsobem?
- Jak vidíte budoucnost Vašeho podniku? Plánujete se nějak dále rozvíjet a jak? Co je k tomu potřeba?
- Jsou nějaké věci, které můžete/máte v plánu ještě modifikovat, změnit a tím pádem i zvýšit svůj podíl na místním rozvoji?
- Co si myslíte, že by celkově mohlo místnímu rozvoji na Ostravsku pomoci? Kde jsou jeho hlavní nedostatky, obecně.
  - A jak by se v rámci těchto zmiňovaných problémů mohl Váš sociální podnik angažovat?
- Pomáhá město Ostrava nějakým způsobem sociálním podnikům?
  - Podpory, úlevy, dotace, přidělování zakázek,
- Využívá město Ostrava Vašich služeb?